

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto poste.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu. Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, sèu prin posta sèu prin domnii colectori.

Sumariu: Necesitatea infiintarii de scóle romane pentru fete. — Sciri scolare a scólei civile (private) de fete cu internatu. — Date geografice despre Transilvani'a, Moldavi'a si Valachi'a dela anulu 1597. — Din „Album“ publicatu in memori'a restaurarei bisericei dela curtea de Argesiu. — Estrasu din memorialulu subcomitetului dela Clusiu in caus'a propuneriloru domnului secretariu ministerialu Ladislau Vaid'a. — Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luatú in siedinti'a dela 16 Iunie st. n. 1887. — Scóla superióra de fetitè din Sibiu. (Colecte). — Avisu. — Bibliografia.

Necesitatea infiintarii de scóle romane pentru fete*).

I.

Multu s'a vorbitu si multu s'a scrisu, daca nu la noi Romanii, la alte natiuni, despre influinti'a ce o are crescerea femeii asupra societatii omenesci. Nu se va gasi inse nimeni care, cunoscèndu insemnatatea femeii pentru societate, ar dice ca s'a vorbitu si scrisu deajunsu.

Nu mi-amu propusu din parte-mi altceva prin silele aceste, decâtu numai a atrage mai multu atentiunea parintiloru asupr'a modului de a cresce copiii, si prin acésta a aratá necesitatea de a infiintia institute de invetiamentu acomodate cerintieloru timpului nostru.

Pe di ce merge ese mai multu la iveala adevèrulu cuprinsu in-frac'a: „Viitorulu popóreloru este pusu in màna femeiloru.“ Avemu inaintea ochiloru nostri ne-numerate exemple despre influinti'a buna si rea, ce o ecsercita femeile asupra familiiloru, si prin acést'a negresitu asupr'a natiunii si a intregii omenimi. In cutare familie femel'a prin mintea si purtarea sa face dintr'unu barbatu dispusu spre lene sau altu pecatu, unu omu cumu se cade; in alta familie pe barbatulu celu mai muncitoriu si de omenie totu ea 'lu face unu nemernicu de tóte dilele. Cándu femel'a, cá sotie si mama, nu scie se țina casa astfelu, cá barbatulu seu se gasésca liniscea in dile bune si mângarea in dile negre; cándu elu scie inainte, ca acolo, in cas'a lui, nu'lu astépta pacea, inim'a iubitóre si ordinea in tóte privintiele, ci 'lu astépta lucruri contrare acestora, — atunci urmédia órecum dela sine, cá elu se-si dea tóta silinti'a de a se ferí câtu se póte de loculu acela si a cautá aiurea, chiaru si pe cai ratacite, ceea ce nu póte gasi acolo. Urm'a urme-

meloru nu-i alta, decâtu nefericirea completa, o nefericire ce nu erá tocmai greu de a se incungiuirá, decumva femeea nu si-ar fi implinitu reu chierarea sa.

Pentrucá femeile nóstre se-si implinésca bine chierarea in familie si societate, ele nu mai au se fie privilete cá si niste simple articole de lux, ci au se fie pregatite intr'unu modu seriosu si corespundietoriu. Fára pregatire sau, si mai reu, cu o pregatire gresita, zadar-nice remànu asteptarile. Timpurile vechi vedemu, ca au comisu o gresiala cu urmari cumplite prin aceea, cá au negrijitu aprópe cu totulu crescerea femeii; inse gresial'a timpuriloru nóue n'are se fie mai puçinu cumplita in urmariile sale, daca femeea va fi impartasita de o falsa crescere.

Este adevèratu de alta parte, cá in multe tieri ómenii suntu departe inca de a se petrúnde de importantia institutiuniloru de cultura. Pe lângá tóte felurile de mesuri legislative, ómenii totu nu au ajunsu aiba o idee clara despre aceea, cá averea si puterea institutiuniloru este conditionata de felulu crescerii ce si-o insusiesce tinerimea in scóle. De aceea nici starea scóleloru, atátu de baieti, câtu si de fete, nu póte fi in floritóre. Si încátu pentru scólele de fete, sciuta este cá in tóte tierile au ștatu mai reu si decâtu cele de baieti; cáci multa vreme sau au chiaru lipsitu cu totulu, sau au fostu considerate cá lucruri de totu secundare.

S'au ridicatu ce e dreptu in timpurile de astadi intiar'a nóstra, cá si in altele, institute de totu felulu, s'au ridicatu institute anume pentru crescerea sexului femeiescu; dara, nu fara cuventu, se afirma de tóta diu'a in specialu despre aceste din urma, cá cele mai multe dintrínsele suntu fórtè departe de a satisfacè cerintieloru pedagogice.

Câte pensionate sunt, unde se dà elevèloru numai unu lustru óre care de cunoscintie, invetiàndu din tóte obiectele câte ceva, sau in prim'a linie din musica si

*) Reprodusu din program'a anului scolasticu 1886/7 a scólei civile (private) de fete cu internatu a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu in Sibiu.

vre-o limba straina, franceza mai alesu. Resultatulu crescerii usioratice din atari pensionate 'lu putemu vedea in acele femei tinere, straine sau si romane, pline de ilusiuni si aspiratiuni nesanatose, despre care suntem ca si siguri ca au se aduca cu sine ruina in famili'a ce o formedia. Decatu asia creşcere, fara indoiala e mai bine lips'a totala a orice cresceri. Vin'a cu tote aceste nu o porta numai pensionatele ca atari: o porta in mare parte si parintii, cari nu au idee despre educatiune si despre scopulu scólei. Domnesce inca si acumu la multi dintrinsii ideea de a da o deosebita insemnătate muziceii, fara se mai cerceteze dupa gradulu de aplecare ce'lu au copiii loru pentru art'a acést'a si dupa progresulu facutu. Totu asemenea stá lucrulu cu alte obiecte de invetiamentu. Se intempla, de eleve, care ar inainta cu folosu in obiecte neaparatu trebuiniei, suntu incurcate cu lucruri pentru ele la tota intimplarea secundare. Parintii suntu gat'a totdeun'a se jertfésca pentru copii muncindu tota viati'a, — la urma prea adesea se alegu cu bani risipiti si puteri risipite.

In chipulu acesta usioru ne putemu explicá: pentruce ecsista ori unde in lumea civilisata femei, care nu sciu se-si gasésca ocupatiune si suferu de ból'a uritului; femei, care fiindu puçinu dispuse spre casnicie, le vedemu cuprinse mai la totu pasulu de capritii si vanitati. Ne ecsplacamu caus'a, cumu de o femeie nu póte aflá modulu de a incungiurá acele rataciri, unde este condusa de nesciinti'a sa, si cumu de o sotie nu intielege, ca o vanitate de a sa costa o parte din viati'a barbatului seu.

Mintea ei nu póte cuprinde niciodata: de ce óre unu lucru sau altulu ar putea se displaca sotiului seu, dupace ei i-face placere. Si câte nu suntu femeile de felulu acesta, care din lips'a desvoltarii caracterului, nu potu se privésca lucrurile din lume asia, cá se le intieléga!

Cumu se easa apoi din copii ómeni iubitori de munca si de ordine, modesti si morali, daca ei au inaintea ochiloru ecsemple de individi lipsiti de asia calitati?

Cumu se cunósca si se țina la obiceiurile nationale, daca in familie domnescu obiceiuri straine firei nóstre?

Si cumu se invetie a'si iubi limb'a materna, candu tocmai obiceiulu parintiloru de a folosi in conversare o limba straina 'i demoralisédia? sau candu copii chiaru inainte de a ajunge vèrst'a pentru a putea cercetá scól'a. suntu iucredintiati pe mání de guvernante si bone cu scopulu cá de mici inca se mai invetie celu puçinu o limba pe langa cea a mamei. — Si in multe familii din class'a mai culta se petrece lucrulu acest'a opusu tuturoru regulorun pedagogiei. Astfelu femeea, in locu se ne vina in ajutoriulu scólei, care are a intimpiná multe greutati, de multeori i pune pedeci ce póte nu le mai invinge nici o putere omenésca.

Vorbindu despre superficialitatea cunoscintieloru cástigate in pensionate de fete, nu intielege nimeni, cá scól'a are se croiésca din eleve femei de sciintia. Fie-cine inse va pretinde cá elevele se aiba neaparatu cunoscintiele fundamentale despre lumea materiala, spirituala si morala, si inca in asia modu cástigate, cá ele se simtiasca in sine

inclinarea de a progresá si a se perfectoná mai de parte si dupa terminarea studiiloru. In ori-ce scóla educatiunea prin instructiune se le luminedie spiritulu, se le desvolte judecat'a si se le formedia inim'a.

Spre acestu scopu este de prisosu cá elevele se fie incarcate si cu studii ce nu le aducu aprópe nici unu folosu si de care in viati'a loru nu voru avea trebuintia. Cu atátu mai vèrtosu, cá loculu acestora nu potu ocupá fórte bine lucrurile de gospodarie, care si dealtcum suntu prea scapate din vedere, fiindu privite din unele parti cá puçinu potrivite pentru femeile ce au se formedia candv'a class'a cea de frunte. Trebuie se accentuamu inse catu mai desu lucrurile de gospodarie, pana ce admitemu ca sfer'a de activitate a femeii remáne famili'a; si ca prin urmare pentru acést'a trebuie se fie pregatita mai alesu. Acolo 'si are ea rolulu seu frumosu, mare si greu; ér' rolulu acesta nu póte fi lasatu pe mání straine si necompetente, fara prospectulu de a ne nimici.

In sfarsitu se scie, cá institutele straine, chiaru daca aru corespunde tuturoru cerintieloru pedagogice si ar fi nisce modele de perfectiune, cu tote aceste pentru noi Romanii au marele neajunsu, cá nu ne potu da o creşcere asia cum noi o voimu, o creşcere in limb'a nóstra nationala.

Este asia dara si mai mare datorie de a ne ingrijí catu mai seriosu de educatiunea ficeloru románe.

II.

Cause numeróse, mai multu ori mai puçinu neatárnátore de noi, ne-au impededatu in mersulu nostru culturalu.

Amu traitu in grele impregiurari intimpinându in trecutu cá si in presentu multime de dificultati, — in vreme ce pretensiunile societatii si ale timpului modernu se urca mereu.

Si totusi nu se póte dice, cá Romanii au facutu puçinu pentru respândirea culturii, in tote clássele poporului. Suntemu saraci, nu-i vorba; dara cu tota saraci'a numerulu ómeniloru cu sciintia de carte astadi nu mai este atátu de neinsemnatu, si clas'a culta romana, desi pe incetulu, dara se sporesce.

Parintii nostrii, muncindu si crutiându, au jertfitu si jertfescu multu pentru ridicarea asiediaminteloru culturalu. Se póte ca uneori se camu perdu din vedere trebuintiele de capetenie ale ținutului, in care este de-a se infintia vre-unu institutu de invetiamentu. Póte cá ómenii nu prea suntu cu destula luare aminte la imprejurarea, ca in cutare locu aru trebuí mai curéndu o scóla poporala superióra, o scóla numita civila, de baieti ori de fete, sau o scóla de comerci, — decatu unu gimnasiu. Mai incolo cá este maré lipsa in fórte multe locuri de a inbunatatí starea scóleloru ecsistente, atátu cu privire la personalulu didacticu, catu si la zidiri si la mijlócele de instructiune. Deocamdata inse póte e destulu si atátu, daca inim'a ómeniloru se incaldiesce, candu e vorb'a de progresulu culturalu alu natiei nóstre. Cu vremea ó se ne invetiamu si mai bine cum trebuie se muncimu.

În ori-ce casu suntu dejă imbucuratóre faptele ivite în timpulu mai recentu, cându de o parte tocmai femeile incepu a se interesá de crescerea generatiuniloru viitóre. Femei romane zelóse si insufletite pentru scopuri de binefacere au luat si urmédia a luá iniciativ'a de a întemeia Reuniuni pentru crescerea secului femeiescu.

Eara de alta parte „Associatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, dupace în adunarile sale generale recunoscuse necesitatea de a înfiintá unu internatu si o scóla superióra de fete, a întemeiatu din mijlócele sale aceste institute, a ridicatu unu edificiu scolaru proviedutu cu localitati corespundietóre si cu tóte mobilele si aparatele recerute de internatu si scóla, si a facutu deschiderea solemnă a instituteloru sale în diu'a de 15 Séptemvrie 1886. — Datele, ce privescu activitatea din anulu primu alu ecsistentiei loru, se potu vedea pe paginile urmatóre alu programului de fatia.

Terminându voiu încercá a aratá în liniamente generale: care suntu scopurile acestei scóle de fete cu internatu.

Associatiunea transilvana a decisu înfiintarea loru cu scopu „ca fetele romane se primésca nu numai o crescere morala, intelectuala si fisica mai ingrijita, care si pe dênsele se le ridice la nivelulu, la care se afla adeverata femee în tierile cele mai inaintate ale Europei, ci totodata se le faca se simtia si se lucredie intru tóte cá adeverate fiice ale poporului, din alu carui sinu au esitu, ear parintiloru se li se inlesnésca lucrarea pentru educatiunea fiiceloru loru“. Mai departe „scól'a apartinèndu categoriei scóleloru numite prin legea de statu scóle civile, are de scopu a dá o cultura generala, decâtu care mai inalta nu se póte da femeii în scólele publice ecsistente în patrie, si totodata a oferí ocaziune pentru dobândirea de cunoscintie folosítóre în ceea ce privescu practic'a vietii, care pâna acumu a fostu prea puçinu luata în considerare. Ear internatulu intentiónédia a oferí copileloru ce voru vení afara de Sibiiu, ingrigirile trebuincióse în cele mai favorabile conditiuni“.

Acestea le-a avutu în vedere Associatiunea transilvana.

Cátu pentru scopulu de capetenie alu acestei scóle, acela nu póte fi altulu, decâtu, celu basatu pe principiile pedagogiei: a instruí pentru a educá.

Conformu acestui principiu, ori-ce scóla cá institutu de crescere nu isi alege de scopu principalu nicidecumu aceea, cá elevulu se easa dintrénsa cu unu complexu óre-care de cunoscintie si aptitudini, din care la timpulu seu se scótia folosu pentru viétia. Daca numai acestu scopu s'ar luá în vedere, ea ar incetá de a fi institutu de crescere, marginindu-se intru a pregatí pe elevu se'lu faca aptu pentru o anumita cariera speciala, aru face adeca o tréba apartinetóre altui soi de scóle: a scóleloru ce au de a face cu sciintiele dintr'unu punctu de vedere practic, ear nu educativu. Institutele de educatiune inse, adeca: scólele poporale elementare, superióre, scólele dise civile, apoi cele reale, gimnasiile si altele asemeni, privescu pe elevu din punctu de vedere

generalu, scopulu loru este alu cultivá în integralu seu, fara nici o privire la positi'a viitóre si la societatea sau statulu, din care are se faca vreodata parte. În scurtu instructiunea educativa are în vedere cá scopu principalu formarea caracterului moralu alu individulu. Caci numai caracterulu face din individu ceea-ce trébué se fie cá omu, — ér nu cunoscintiele.

Cá scopu de-a dóu'a mâna, sau ca celu mai bunu mijlocu din câte dispune scól'a pentru ajungerea scopulu principalu, remánu cunóstintiele ce le impartásiescu elevulu. Totu asemenea mijlóce, cu putere educativa asupra copiiloru mai suntu lectur'a privata, venirea în atingere cu ómenii si în deosebi persón'a educatorului, care prin modulu seu de a gândi si a lucra este în continuu unu ecsemplu viu în internulu scolariloru. Fábirea ce elu o póta pentru ordine si adevéru, neplacerea sa pentru lucruri ordinare, modesti'a, bunavóinti'a lui pentru cei ce o merita, mai departe interesulu si placerea dovedita pentru obiectele de invetiamentu, si chiaru miscarile si ecspresionile sale, tóte impresiónédia adàncu pe copilu si producu intr'insulu nisuint'a de a face asemenea, — contribuind astfelu si aceste în mesura anumita la hotarirea si desvoltarea vóintii, si în urma la formarea caracterului. Dinn caus'a acest'a se si pretinde, cá invetiatorulu se-si insusiasca neaparatu o pregatire teoretica si scientifica, si se nu se multumésca numai cu dibaci'a aceea pedagogica ce o are póte din fire ori a dobândit-o si perfectionatu prin ecsperient'i'a aniloru. Numai în chipulu acesta va putea apól desvoltá cá adeveratu pedagogu si psihologu facultatile elevulu dupa unu planu precisatu de sciintai' pedagogiei si a psihologiei. Nu este acumu locul de a schitia aici parerile psihologiloru si pedagogiloru cu privire la modulu si caile ce conducú la formarea caracterului.

Din cele dise pâna aici inca se póte vedea, câtu se cere dela o scóla de fete cá asiediamentu adeveratu de educatiune, si càta necesitate avemu noi de astfelu de asiediaminte.

E. Hodosiu.

Sciri scolare.

1. Edificiulu scólei si alu internatulu.

Fiindu scól'a civila de fete cu internatu, sustinuta de „Associatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, celu dintâiu institutu de feliulu acesta la romanii din monarchia Austro-ungara si fiindu, fara indoiala, de unu deosebitu interesu pentru aceia, cari voru a'si da fiícele loru la invetiatura de carte, se aiba depline informatiuni despre conditiunile, în cari dênsele se voru aflá pe timpulu petrecerei loru, la acesta invetiatura, credemu a face unu bunu servitiu, daca, la acestu locu, dupa ce în planulu de organizare alu scólei si internatulu, publicatu în brosiura separata, s'a stabilitu scopulu acestei institutiuni si mijlócele prin care se pune la realisarea lui, vomu da unele detaluri cu privire la edificiu scólei si alu internatulu, si la întocmirile lui.

La ridicarea edificiului comitetului „Asociatiunei” a fostu cu necurmata privire la conditiunile igienice si la cerintiele pedagogice, astfelu ca, fiindu asiediatu in nemijlocit'a vecinatate a parcului orasiului, edificiulu este nunumai liberu din tóte partile, ci dispune inspre strad'a morii de o curte spatiósa si inspre parcu de o gradina cu plantatiuni, cu locu de gimnastica si cu preumblari. Farmându unu complexu intregu, compusu din 2 aripi si unu risalitu mijlociu, care da fronturiloru variatiunea necesara in liniile arhitectonice, edificiulu acesta cuprinde o arie de 618·8 m², si este despartitu prin galerii longitudinale in doue jumetati astfelu, ca fie-care odae are lumina deajunsu, aeru destulu si intrare comoda.

Impartirea localitatiloru in genaralu este facuta asia ca, cele menite pentru economi'a institutului si pentru administratiune se afla in partere, cele pentru instructiune si recreatiune in etagiulu I., ear' cele pentru dormitorii in etagiulu alu II-lea. In specialu: se afla in risalitul parterului inaltu, in drépt'a intrarii principale, cancelaria directorului, in stâng'a odaea de asteptare pentru streini (parloaru) si camer'a portarului. Fiindu de obicei pórta incuiata, intrarea in edificiu se póte face numai avisându prin soneri'a electrica, aplicata in stálpulu dreptu alu usiei, pre portaru. In galeri'a s'au coridorulu longitudinalu, despartitu de vestibulu, pentru incunjurarea curentului de aeru, prin usi automate, se afla in drépta 3 odai menite pentru ingrijirea elevelor bolnave din internatu, o sala mare pentru gimnastica si exercitii de musica si o camera pentru personalulu ajutatoriu alu internatului, in stâng'a unu refectoriu (sofragerie) pentru 60—70 persóne, o camera pentru personalulu ajutatoriu, bucatari'a intocmita cu cele trebuincióse si o camera spatióse cu putini de tinichea, pentru scaldatu. Bucatari'a si cele ce apartinu ei, fiindu asiediate in partea estrema a aripei, au intrare separata, astfelu ca personalulu bucatariei nu comunica deadreptulu cu partile rezervate scólei si internatului, decâtu numai cu sofrageri'a si cu odaia de scalda. Pe de alta parte odaile pentru ingrijirea bolnavelor sunt asiediate in cealalta aripa, unde elevele sanetóse, afara de cele câte've'a óre de gimnastica si de exercitii de musica, nu comunica, intentionându-se cá prin acésta intocmire se incunjure câtu numai se póte eventualitatea unei infectari a elevelor sanetóse, ear baia, care sta in legatura cu cazanele cu apa ferbinte din bucatarie, are de scopu a oferí fie-carei eleve, celu puçinu odata in fie-care luna, putinti'a unei temeinice curatiri trupesci.

In fati'a vestibulului se afla spatiósele, luminósele si comodele scari de pétra, cari in 2 bratie conducu in etagiulu I. Dreptu inainte, la capetulu scarii, se afla o sala mare de 62·56 m²; in care petrecu elevele interne in timpulu de recreare, va se tícá cându nu sunt ocupate cu lectiile in clase, sau cându nu potu petrece in aeru liberu in gradina. In anti-camer'a acestei sali sunt asiediate cuierele, de cari tóte elevele 'si atérna obiectele de garderoba, de cari nu au trebuintia in clase. In drépta dela scara se afla de o parte si de alta a aripei, cele 4 clase ale scólei civile, avèndu cl. I. 39·13 m², a II-a

30·10 m², a III-a 26·85 m², a IV-a 24·07 m², intocmite pentru câte 30, 25, 20 si 18 eleve, astfelu ca pe fie-care eleva vine celu puçinu unu spaciulu de 1·2 m². In stâng'a scarei, se afla in partea dinainte a aripei, locuinti'a directoriei internatului, ear in fati'a acesteia o camera disponibila pentru trebuintie de ale internatului si 2 clase, date, pana la alta dispositie, de comitetulu Asociatiunei in folosirea scólei elementare a reuniunii femeiloru romane din locu.

O noua scara de pétra duce in etagiulu alu II-lea unde in fati'a scarei se afla sala cea mare de 99·14 m² pentru esamene, pentru desemnu, lucru de mánã si exercitii de musica, ér in drépt'a 4 si in stंगा 3 camere spatióse, intocmite cá dormitorii pentru 60 eleve interne. Totu câte doue camere stau in legatura un'a cu alt'a, dar fie-care are si intrarea sa separata dinspre coridorulu acoperitu cu bolta de zidu si purtatu de astfelu de bolta. Si aceste odai primescu tóte lumina deadreptulu si aeru in deajunsu. Partile coridorului unde se afla dormitoriile sunt despartite de partea mijlocie prin usi automate, astfelu cá si aici se incungiure curentulu de aeru. In spatiulu astfelu inchisu alu coridorului in drépt'a si stèng'a sunt asiediate atâtea dulapuri, câte parturi sunt in dormitorii, servindu pentru pastrarea garderobei elevelor si fiind fie-care provediutu cu incuietóre.

Suirea din etagiulu alu II-lea in podu se face totu pe scari de pétra, fiindu podulu inchisu cu usia de feru intiepenita in stálpulu de pétra, cu scopu de a oferí mai mare sigurantia in eventualitatea unui incendiu.

Podulu servece pentru trebuintiele economatului si ca magazinu pentru giamantane si alte lucruri neintrebuintiate de eleve, ear pivnitiele cele spatióse, care se afla aprópe sub intregu parterulu, sunt intocmite pentru pastrarea de legumi si altele trebuincióse in bucatarie, pentru asiedierea materialului de incalditu si pentru lucruri particulare ale personalului si elevelor din internatu, ér doue sunt intocmite in specialu, un'a cá ghietiariu, alta cá cuina de spalatu rufe.

Fie-care camera din cele menite pentru invetiamentu si internatu e provediuta cu ventilatie, aplicata in ziduri, avèndu pentru incaldire cuptóre de tuciu, invelite in mantale, dupa sistemulu Meidinger din Vien'a, astfelu ca temperatur'a se póte regula cu ingrigire.

Cátu pentu pentru mobiliariu insemnamu urmatórele: clasele sunt provediute cu tabli negre pe stativ, cu catedre de lemn si cu banci de sistemulu Lickroth-Gönczy, intocmite pentru câte 3 eleve si avèndu picioru de tuciu. Pulpitululu are tabla inclinata 1: 6, provediuta si cu tñini, astfelu ca usioru se póte ridica si slobodi in josu, ér locul de siediutu separatu pentru fie-care eleva, este astfelu intocmitu încátu, sculându-se elev'a pentru a respunde sau a esi din banca, dela sine se da inderéptu, facându locul necesaru, si érasu dela sine se pune la locu, cându eleva voiesce se siéda. In partea dinainte a pulpitulului se afla o scândurice orizontala menita pentru asiedierea calimarului si a condeelor. Inaltimea pulpiteloru si a banciloru e de trei graduri, dupa inaltimea întemplatóre a elevelor. In sala de recreatie

si in sala de desemnu si de lucrulu de mână sunt asediate mese cu tabla inclinata 1:6, scaunele fara spate si cu spate si mici purtătoare pentru modelele de desemnu.

In dormitorii se afla, distribuite pe spatiulu ce'lu ofera cele 7 camere, 60 cavalete de feru, cu saltele de resoruri de sirma galvanisata ficsate pe parcanu de lemnu. Fie-care patu este insoțitu de unu scaunelu cu micu dulapioru pentru imbracaminte si incaltiaminte si de o cutie de lemnu pentru pastrarea celor trebuinciose la facerea toaletei. Pentru spalatu e pusu in fie-care camera unu aparatu de tinichea, anume construitu cu unu rezervuaru din care apa curge prin becuri si dupa in-trebuintiare se aduna in unu altu rezervuaru de tinichea pentru a fi apoi departata.

2. Ingrigirea oferita de internatulu scólei.

Fie-care eleva primita in internatu, are loculu seu separatu in sal'a de recreatie, patulu separatu cu cele trebuinciose in dormitoriu si dulapulu seu particularu pentru garderoba. Guvernantele si bonele au, sub su-praveghierea directórei internatului, ingrijirea necesara asupr'a elevelor in totu timpulu cându preste di aceste nu sunt la lectii si nóptea in dormitorii.

Alimentarea elevelor si a personalului internatului este data de comitetulu Asociatiunei transilvane in in-treprindere unui particulariu din Sibiu, luându-se tóte dispositiunile pentru o controla rigorósa, cá totdeun'a máncaarea se fie deplinu corespundietóre nunumai cu pri-vire la cantitate, ci si in calitate. In fie-care di elevele capeta la 7 óre cafea cu lapte de vaca si unu cornu, la 10 óre unu cornu sau pâne cu póme, la 12 $\frac{1}{2}$ supa, carne de vita cu rasolu sau friptura si legumi sau pra-jitura si pâne de ajunsu, la 4 óre cafea, sau pâne cu untu, cu miere, sau póme si la 7 óre sér'a fiertura cu carne sau aluaturi. Directór'a si mediculu internatului pórtá grija cá máncaarele se fie totdeun'a de ajunsu si binepregatite si de óre-ce nunumai personalulu pusu pen-tru ingrijire ci si directór'a iau parte la masa, impreuna cu elevele, acést'a servesce cá garantie ca controlulu asupr'a bucatariei este cu consciintiositate executatu.

Grijea pentru tineria in ordine si curatienie a toale-telor si a rufariei si pentru reparaturele necesare, o pórtá guvernanta si bona respectiva, cu concursulu ele-vei, pre care se privesce, totu prin ele se stabileste, cu invoiearea directórei, si rândulu pentru exercitiile la piano si rândulu in care sunt a se luá baile, cá astfelu fie-care se ajunga la timpulu potrivitu la exercitiu si la bae.

Pentru procurarea celor trebuinciose pentru im-bracaminte, incaltiaminte, materialu de lucru de mână, caiete, condeie, negréla, carti s. a., directiunea a des-chisu pentru fie-care eleva interna unu contu separatu, care in extractu se trimite in fie-care luna parintiloru, facându-se achitarea sau prin sumele, ce pentru acestu scopu parintii le depunu de mai nainte la directiune, sau din sumele ce au a fi trimise in urma de càtra parinti. In feliulu acést'a pe de o parte se ajunge la o uniformitate priincioasa, ear pe de alta se delatura multe

neajunsuri, ce ar urmá daca elevele de-a dreptulu ar ingrijii fie-care de acoperirea acelor trebuintie. In ceea ce privesce procurarea cartiloru, caietelor si a materi- alului de scrisu si de desemnu, ingrijirea amintita se intinde si asupra elevelor esterne.

O deosebita amintire merita fara indoiala si ingri-jirea ce se ofera elevelor interne in casuri de bóle. Avându dupa cumu s'a disu mai susu, camere anumite pentru infirmerie, medicu de casa si ingrijitóre speciale, cându face trebuintia, elevele bolnave sunt cantate cu ingrijire, fara, ca parintiloru, preste tacsu de internatu si didactru, se se causedie spese separate, deórece chiel-tuelile pentru medicu, medicamente si ingrijitóre le pórtá internatulu, s'au mai precisu Asociatiunea cá sustiitóre a scólei si a internatului.

Din cele tocmai espuse, credemu cá fie-cine s'a pututu convinge, cá Asociatiunea transilvana, inteme-indu scól'a civila de fete si internatulu, a avutu de scopu se faca cu putintia o cultivare mai cu ingri-jire a secului femeescu romanu, se dee copileloru, pe câtu timpu petrecu la invetiatura, o ingrijire rátiónalá atátu cu privire la trebuintiele higienice, intelectuale si morale, câtu si cu privire la trebuintiele speciale ale carierei, careia se voru dedica in viétia, si totodata se usioredie, pe câtu numai se póte, sarciná parintiloru, cari dorescu se dee fetitiloru loru o crescere mai alésa. Si fara indoiala acésta lucrare a Asociatiunei este si va remânea un'a din cele mai insemnate si mai binecuvén-tate dintre lucrarile facute de ea pentru promovarea culturei poporului romanu.

Cei incredintiatu de comitetulu Asociatiunei transil-vane cu conducerea afaceriloru scólei si internatului, conscii de insemnatatea onorificei sarcine ce li s'a impusu, 'si-au datu in primulu anu alu functionarii scólei si in-ternatului si nu voru lipsi nici pe viitoriu a-si da tóta silinti'a a justificá increderea pusa in ei de comitetulu Asociatiunei si de parintii, cari copilele loru le au datu sau le voru da in ingrijirea acestei scóle si acestu internatu.

3. Personalulu scólei si alu internatului.

A) Alu scólei:

a) Directoru:

Dr. D. P. Barcianu, profesoru la seminariulu „An-dreianu“, cá membru supletu alu comitetului Associa-tiunei transilvane, numitu delegatu alu acestuia in afa-cerile scolare si incredintiatu cá directoru onorariu, cu conducerea afaceriloru scolare.

b) Invetiatorii ordinari:

1. Septimiu Albini, absolventu alu facultatii filo-sofice, predá objectele: limb'a romana, istori'a si geo-grafia, limb'a germana si gimnastic'a*).

*) Instituitu provisoriu, pâna la facerea esamenului de calificatie, prescisu prin legea din 1868, art. XXXVIII §§. 17 si 103.

2. Sabinu P. Barcianu, absolventu alu cursului teologicu alu seminariului „Andreianu“ si alu academiei de agricultura, predà objectele: aritmetic'a, comptabilitatea, fisic'a, chemi'a, legumaritulu si caligrafia*).

3. Aureli'a Filipesculu, absolventa a preparandiei de statu Clusiu, predà objectele: istori'a naturala, economi'a de casa, lucrulu de màna, desemnulu si musica vocala*).

4. Ene'a Hodosiu, absolventu alu facultatii filosofice, predà limb'a si literatur'a romana, limb'a si literatur'a maghiara*).

c) Catecheti:

5. Dr. Il. Puscariu, archimandritu si asesoru consistorialu**).

6. Nicolae Toganu, cooperatoru gr. cath.**).

d) Instructori:

7. George Dim'a, artistu in musica, pentru instructiunea in piano.

8. Sabina Brote, pentru instructiunea in piano si in limb'a franceza.

B) Alu internatului:

a) directorulu scòlei este totodata si alu internatului.

b) directòr'a internatului: Elen'a baronesa Poppu.

c) medicu de casa: Dr. Ioanu Mog'a.

d) ajutòre: invetiatórea, guvernanta si bona.

4. Materialulu din objectele de invetiamentu pertractatu in anulu scolasticu 1886/7.

Classa I-a:

1. *Religiunea si moral'a*, conformu dispositiilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romàna*, 4 òre pe septemàna: Cetirea logica si estetica; memorisarea de piese de cetire in prosa si in versuri. In legatura cu cetirea si pe bas'a ei, din gramatica, cuvintele flessibile si din sintactica, dicerea simpla pura si amplificata.

In fie-care luna câte o tema de casa si un'a in classa.

3. *Limb'a maghiara*, 4 òre: Substantivulu si adjectivulu, articulu, comparatiunea, verbulu ausiliaru in timpurile principale; numeralulu, numele posesive, declinatiunea; verbulu a avè; conjugarea verbeloru predicative in indicativulu presentu. Memorisarea de poesii mai usiòre.

In fie-care luna o lucrare in scrisu.

4. *Aritmetic'a*, 3 òre: Cele 4 operatiuni fundamentale cu numeri intregi. Descompunerea numeriloru in factori. Cele 4 operatiuni cu fràngeri.

5. *Istori'a naturala*, 2 òre: Mineralogi'a, descrierea unoru minerale mai obicinuite, dupa insusirile si folosulu loru; gruparea loru în classe. Botanica: Descrierea plantelor mai obicinuite in economie, industrié, gradinaritu si gruparea loru.

*) Institutu provisoriu, pâna la facerea examenulu de cualificatie, prescrisu prin legea din 1868 art. XXXIII §§. 17 si 103.

**) Numiti de autoritatile competente confesionale.

6. *Geografi'a*, 2 òre: Geografi'a Ungariei impreuna cu notiunile fundamentale din geografi'a matematica si fisicala.

7. *Lucru de màna*, 2 òre: Impletituri cu acele, cu igliti'a si chindisiri.

8. *Desemnu*, 3 òre: Desemnarea de figuri cu linii òble dupa modele grafice si dupa natura; desemnarea de figuri cu linii curbe, dupa modele grafice si dupa natura.

9. *Caligrafia*, 2 òre: Scrierea cu litere latine si germane.

10. *Musica vocala*, 2 òre: Esercitiu in producerea tonurilor; scale dure si moi; cântece mai simple in 2 voci.

Classa II-a:

1. *Religiunea si moral'a*, conformu dispositiilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romàna*, 3 òre: Pe bas'a cartii de cetire propositiunea simpla, simpla, amplificata si contrasa. Partile de cuvèntu nevariabile. Formatiunea cuvintelor si ortografi'a. Cetirea si reproducerea materialulu cetitu, cu cuvèntulu si in scrisu. Esercitiu de stilu in legatura cu cele cetite. Recitari de poesii.

3. *Limb'a maghiara*, 4 òre: Numele posesive, declinatiunea, verbulu a avè; conjugarea verbeloru in timpurile principale ale indicativulu; postpositiuni, conjunctivulu si optativulu presentu. Deprinderi in traducere. Recitari de poesii. In fie-care luna o lucrare in scrisu in scòla.

4. *Aritmetic'a*, 3 òre: Repetitiune despre fràngerile comune si decimale; raporturi si proportiuni si regul'a de trei simpla.

5. *Istori'a naturala*, 2 òre: Descrieri si asemànari de animale dupa notele caracteristice si dupa folosulu loru. Gruparea loru in familii, ordine, tipuri. Complectarea cunoscintelor despre plante.

6. *Geografi'a*, 2 òre: Recapitulari din geografi'a matematica si fisicala si din geografi'a monarchiei Austro-Ungare. Geografi'a Europei.

7. *Lucru de màna*, 2 òre: Continuare cu împletirea de ciorapi si cu igliti'a; brodàrie alba si chindisiri.

8. *Desemnu*, 3 òre: Desemnarea de figuri cu linii òble dupa modele grafice si dupa natura; desemnarea de figuri cu linii curbe dupa modele grafice si dupa natura.

9. *Caligrafia*, 2 òre: Scrierea cu litere latine si germane.

10. *Musica vocala*, 2 òre: Esercitiu in producerea tonurilor; scale dure si moi; cântece mai simple in 2 si 3 voci.

Classa III.

1. *Religiunea si moral'a*, conformu dispositiilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romàna*, 3 òre: Repetitiuni din sintactica; propositi'a compusa; periòdele. Esercitiu in facerea de epistole si acte oficiale mai obicinuite; descrieri si naratiuni; in legatura: notiuni generale despre stilu. Recitari de poesii. Teme în scrisu.

3. *Limb'a maghiara*, 3 òre: Verbulu a avè; conjugarea verbeloru in indicativu, conjunctivulu, optativulu si a verbulu ausiliaru in conjunctivulu si optativulu. Cetire si traducere de piese din cartea de cetire; reproducerea cuprinsulu celor cetite. Recitari de poesii. Lucrari scripturistice in scòla si acasa.

4. *Aritmetic'a*, 3 ore: Repetiri despre frângerile comune si decimale; mesuri si monete, regula de trei, calcularea intereselor.

5. *Fisic'a*, 2 ore: In legatură cu experimentele: insusirile generale ale corpurilor; echilibru, mișcare și repaus, căldură, lumin'a, magnetismu, electricitate; fenomenele atmosferice.

6. *Geografie*, 2 ore: Complectarea cunoscintelor din geografi'a matematică si fisicală. Geografi'a Europei si a celorlalte continente; notiuni elementare de geologie.

7. *Istori'a*, 3 ore: Faptele principale din istori'a universală, cu deosebita consideratiune a dezvoltării culturale a genului omenesc.

8. *Lucru de mână*, 2 ore: broderie de albituri si cusatura de albituri.

9. *Desemnu*, 2 ore: Desemnări de plante, de figuri animalice si omenesci; peisage cu si fara umbre.

10. *Caligrafie*, 2 ore: Scrierea cu litere latine si germane.

11. *Musica vocală*, 2 ore: scale dure si moi, exercitii în cântare cu 1, 2, si 3 voci; exercitii în nimerirea tonurilor.

Clasa IV.

1. *Religiunea si mor* conformu dispozitiilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a româna*, 3 ore: In legatura cu cetirea de piese alese din autori, date despre autorii mai însemnati în literatura: cronicari, istorici, gramatici si poeti. Teme libere: biografii, descrieri, asemênari si deosebiri. Teori'a stilului. In fie-care luna o lucrare scripturistica în școală și acasa.

3. *Limb'a maghiara*, 3 ore: Traducerea de piese alese din cartea de cetire si reproducerea libera a cuprinsului. Din gramatica: conjugarea verbelor factive si potentiale. Din istori'a literaturii: Csokonay, Kisfaludy, S. Kazinczy, Kölcsey, Tompa, Petöfi, Vörösmarty, Arany, Kisfaludy K., Szigligeti, biografi'a lor si recitari din poesii. Teme scripturistice in școală si acasa.

4. *Aritmetica*, 3 ore: Regul'a catenara, calcularea intereselor dupa interese; cunoscintie despre instituttele de asigurare si cassele de economii.

5. *Comptabilitate*, 2 ore: Liniamentele comptabilitatii simple. Purtarea de registre.

6. *Chemia*, 2 ore: Despre elementele oxigen, nitrogen, hidrogen, carbon si combinatiunile lor mai de capetenie. Metalele mai principale. Despre compositiunea chimica si despre modulu de preparare a alimentelor omenesci (carne, lapte, oue, pâne).

7. *Legumaritu*, 1 ora: Despre vieti'a plantelor in generalu si in specialu despre conditiunile de vegetare ale legumelor; lucrarea pamântului; cultivarea legumilor mai obicnuite; cultur'a cănepei; demonstratiuni.

8. *Economia casnica*, 1 ora: procurarea si conservarea lucrurilor trebuincioase in familie; despre locuintie, imbracaminte, nutrimentu; datorintiele morale ale stapânei de casa.

9. *Istori'a*, 3 ore: Istori'a Ungariei din timpurile cele mai vechi, pana adi. Dezvoltarea istorica a institutiunilor și a constitutiunei patriei.

10. *Lucru de mână*, 2 ore: Exercitii in confectionarea rufelor.

11. *Desemnu*, 2 ore: Desemnarea de plante, de figuri animalice si omenesci; peisage cu si fara umbre.

12. *Musica vocală*, 2 ore: scale dure si moi, exercitii in cântare cu 1, 2, si 3 voci, exercitii în nimerirea tonurilor, cunoscerea sistemului notelor si semnelor musicale.

Limb'a germană, că obiectu de invetiamentu facultativu, a fost invetiata de toate elevele, dându-se pentru fie-care classa lectii separate in câte 2 ore pe septemăna; conversati'a s'a urmatu in ore anumite sub conducerea guvernantei.

La limb'a franceza au participatu 21 eleve, cari, despartite in doué cursuri, au luatú câte 2 lectii pe septemăna, facend exercitii in cetire, in gramatica, în ortografie, in traducere si in stilu.

La instructi'a în piano au participatu 16 eleve.

5. Conspectulu elevelor inmatriculate pro 1886/7.

Classa I.

1. *Minerva Balintu*, din Rosi'a de munte.
2. *Gabriela Codreanu*, din Sicalu*.)
3. *Sofi'a Cothisielu*, din Certeje*.)
4. *Sofi'a Davidu*, din Buciumu-Isbit'a*.)
5. *Amali'a Din'a*, din Hunedór'a.
6. *Eugeni'a Greavu*, din Mercurea.
7. *Constanti'a Gurbanu*, din Boros-Ineu*.)
8. *Ilean'a Iliutiu*, din Vale-sac'a (Bucovin'a)*.)
9. *Victori'a Macelariu*, din Racoviti'a.
10. *Mariet'a Mazzuchi*, din Blajiu.
11. *Valeri'a Moldovanu*, din Baiti'a*.)
12. *Elen'a Munteanu*, din Satoralya-Ujhely*.)
13. *Adelin'a Piso*, din Secarambu.
14. *Cleli'a Piso*, din Dev'a.
15. *Elen'a Popescu*, din Sibiiu.
16. *Letiti'a Rosca*, din Sibiiu.
17. *Eugeni'a M. Rosiu*, din Biserica-Alba*.)
18. *Elisabel'a Stanila*, din Vale.

Classa II.

1. *An'a Belesiu*, din Odvosiu*.)
2. *Aureli'a Ciugudenu*, din Poiana.
3. *Luci'a Cosm'a*, din Beiusiu, (Sibiiu).
4. *Elen'a Cuntianu*, din Sibiiu.
5. *Mari'a Demianu*, din Balsi'a*.)
6. *Emili'a Florianu*, din Racoviti'a.
7. *Aureli'a Henzelu*, din Abrudu.
8. *Alecsandrin'a Matei*, din Sibiiu.
9. *Alecsandrin'a Mog'a*, din Sibiiu.
10. *Leontin'a Moldovanu*, din Borzasiu*.)
11. *Sabin'a Piso*, din Secarambu*.)
12. *Elen'a Popovicu*, din Hatiegu.
13. *Ersili'a Popovicu*, din Hatiegu.
14. *Ersili'a Tom'a*, din Sibiiu.

*) interna.

Classa III.

1. *Mari'a Buibasiu*, din Bucovetiu *).
2. *Aureli'a Cosm'a*, din Zelau *).
3. *Victori'a Cretiu*, din Sibiiu.
4. *Sofi'a Macavei*, din Buciumu-Sias'a
5. *An'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu *).
6. *Letiti'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu *).

Classa IV.

1. *Alecsandrin'a Cuntianu*, din Sibiiu.
2. *Iustin'a Iridonu*, din Apoldulu de susu.
3. *Eugeni'a Popescu*, din Sibiiu.
4. *Aureli'a Romanu*, din Sibiiu.
5. *Elen'a Orbonasiu*, din Geoagiu **).

6. **Conspectulu evelorului din internatu.**

1. *Mari'a Antalu*, din Beiusiu ***).
2. *Flórea Antalu*, din Beiusiu ***).
3. *An'a Belesiu*, din Odvosiu.
4. *Mari'a Buibasiu*, din Bucovetiu.
5. *Gabriel'a Codreanu*, din Siclau.
6. *Valeri'a Colbasi*, din Cutu ***).
7. *Aureli'a Cosm'a*, din Zelau.
8. *Sofi'a Cothisielu*, din Certeje.
9. *Sofi'a Davidu*, din Buciumu-Isbit'a.
10. *Mari'a Demianu*, din Balsi'a.
11. *Constanti'a Gurbanu*, din Boros-Ineu.
12. *Ilén'a Iliutiú*, din Valea-saca (Bucovin'a).
13. *Teres'a Jurca*, din Ravasielu ***).
14. *Valeri'a Moldovanu*, din Baiti'a.
15. *Leontin'a Moldovanu*, din Borzas.
16. *Elen'a Munteanu*, din Satoralya-Ujhely.
17. *Olimpi'a Neagoe*, din Micasa'sa ***).
18. *Sabin'a Piso*, din Secarambu.
19. *Mari'a Rosc'a*, din Seliste ***).
20. *Eugeni'a M. Rosiu*, din Biserica-Alba.
21. *Aureli'a Serbu*, din Pilulu-Mare ***).
22. *An'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu.
23. *Letiti'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu.

7. **Mijlócele de invetiamentu.**

A) *Biblioteca:*

a) a colegiului invetiatorescu:

a) cumparate:

1. *Lüben und Nacke*, Lesebuch für Bürgerschulen III, IV, V. Theil. 1885.
2. *I. Marescu*, Cursu elementaru de istorie universala, 3 parti. Bucuresci.
3. *I. Popescu*, A' dóua carte de cetire. Sibiiu 1883.
4. *I. Cionc'a*, Limb'a germana. Bucuresci 1885.
5. *S. V. Isopesculu*, Manualu de aritmetica de Fr. de Moçnik, Cernauti 1881.

*) interna.

**) estrordinara.

***) Eleve ale scólei elementare a reuniunei femeiloru române.

6. *I. Manliu*, Cursu elementaru de limb'a romána-Bucuresci 1886.
7. — Cursu de stilu si compositiuni. Bucuresci 1885.
8. *Strajanu*, Manualu de gramatic'a limbei române-Bucuresci 1884.
9. — Manualu de stilistica. Bucuresci 1882.
10. *I. Filipesculu*, Chemi'a anorganica. Brasiovu 1879.
11. *G. G. Nadejde*, Introducere in sciintiele naturale. Iasi 1884.
12. *Fr. von Hauer und Dr. G. Stache*, Geologie Siebenbürgens. Wien 1885.
13. *Dr. D. Daniel*, Illustriertes kleineres Handbuch der Geographie. Leipzig 1887.
14. *Torkos L.*, Magyar nyelv és irodalmi kézikönyv. Budapest 1880.
15. *Niedergesäss*, Handbuch der speciellen Methodik. Wien 1885.
16. *B. Widmann*, Kleine Gesanglehre für die Hand der Schüler. Leipzig 1886.
17. *H. Bönicke*, Chorgesangschule. Leipzig 1881.
18. *T. Ziller*, Grundlegung zur Lehre vom erziehenden Unterricht. Leipzig 1884.
19. A budapesti állami polgári iskolai tanító és tanító-nőképezdék tanterve, B.-Pest 1879.
20. *Dr. H. Credner*, Elemente der Geologie. Leipzig 1887.
21. *Sydow*, Das Buch der Hausfrau.

β) donate: de dl G. Baritiu:

22. Testamentulu si actulu de fundatiune si donatiune a lui P. si D. Hódrea.
23. *Iunius*, Femeile de I. Pederzani. Berladu 1873.
24. *I. si C. Iug'a*, Actulu de fundatiune alu lui Ioanu Iug'a de Bacia. Sibiiu 1883.
25. *L. Petroviciu*, Iubirea fatia de copii. Aradu 1878.
26. Doue raporturi ale prefectiloru legiuniloru romanesi din 1848/49. Sibiiu 1884.
27. Raportulu lui Avramu Iancu. Sibiiu 1884.
28. *G. B.*, Istori'a regimentului II. rom. granitieru transilvanu. Brasiovu 1871.
29. *P. Poenariu*, Georgiu Lazaru si scól'a romana. Bucuresci 1871.
30. *I. Dariu*, Idealulu invetiatorului romanu. Brasiovu 1883.
31. *G. Baritiu*, Dictionariu ungurescu-romanescu. Brasiovu 1869.
32. *Dr. I. C. Dragescu*, Maternologie. Constanti'a 1881. (în 2 exemplare.)
33. *I. si E. Manliu*, Institutulu de fete. Educatiunea romana. Bucuresci 1882.
34. *I. Sbi'er'a*, Povesti poporale romanesi. Cernauti 1886.
35. *Ministerulu cultelorului si alu instructiunei publice*, Proiectu de lege asupr'a instructiunei publice in Romani'a. Bucuresci 1886.
36. *A. Visanti*, Raportulu asupr'a proiectului de organizatiune generala a invetiamentului publicu. Bucuresci 1886. 2 tomuri.

37. *N. Balcescu*, Istori'a romanilor, sub Mihailu Voda Vitezulu. Bucuresci 1878.
38. *A. Muresianu*, Icon'a creserii tele. Brasiovu 1848.
39. *G. Baritiu*, Apulum, Alb'a-Ful'a, Belgradu. Bucuresci 1887.

de dna A. Bredicenu:

40. *Fr. v. Hellwald*, America in Wort und Bild. 2 tomuri. Leipzig.

de dl I. Slavici:

41. *M. Strajanu*, Gradinile de copii. Craiova 1887.
de unii cari nu voescu se fie numiti:
42. *Fr. Noesselt*, Lehrbuch der Weltgeschichte für Töchter-schulen. 2 tomuri. Breslau 1854.
43. Chronologie für die Ober- und Unterklassen der Gymnasien. Hermannstadt 1875.
44. *Dr. I. Beck*, Leitfaden beim ersten Unterricht in der Geschichte. Karlsruhe 1873.
45. *W. Pütz*, Grundriss der Geographie und Geschichte. Coblenz und Leipzig 1873/74.
46. *H. Heine*, Sämmtliche Werke. 9 tomuri. Hamburg 1867.
47. *Fr. v. Schiller*, Sämmtliche Werke. 6 tomuri. Stuttgart und Tübingen 1847.
48. *D. W. Soltan*, Reinecke der Fuchs. Berlin.
49. *Fr. Bodenstedt*, Die Lieder des Mirza-Schaffy. Berlin 1869.
50. *Th. Körner*, Vollständigste Werke. Berlin.
51. *I. W. v. Goethe*, Sämmtliche Werke. Leipzig.
52. *G. E. Lessing*, Ausgewählte Werke. Leipzig 1867.
53. *H. v. Kleist's Werke*. Berlin.
54. *I. G. Seume*, Prosaische und poetische Werke. Berlin.
55. *A. Chamisso*, Sämmtliche Werke. Berlin.
56. *W. Shakespeare*, Dramatische Werke. Leipzig.

de dd. autori:

57. *Dr. I. Orisanu si N. Putnoki*, Gramatic'a limbii maghiare, Sibiu 1885, si Carte de cetire maghiara. Sibiu 1886.
58. *D. Fagarasianu si S. Moldovanu*, Geografi'a pentru scolele populare. Brasiovu 1886.
59. *G. Moianu*, Economi'a campului si gradinaritul. Brasiovu 1886.
60. *Dr. D. P. Barcianu*, Elemente de istori'a naturala. Cursu I, II, Sibiu 1881/83.
61. *S. Nestoru*, Geografi'a topica si naturala a Ungariei si a tieriloru din jurulu marii mediterane, Blasiu 1886.
62. *S. Nestoru*, Geografi'a fisica dupa A. Schmidt. Blasiu 1886.
63. *G. G. Meitani*, Studii asupra constitutiunii romanilor. 7 tomuri. Bucuresci 1881—1886.

b) biblioteca slavica:

a) oumperato:

1. *I. Slavici*, Padurenc'a. Sibiu 1884.
2. " " Pacala in satulu lui. Sibiu 1886.

3. *S. Moldovanu*, Pacala si Tandala. Sibiu 1886.
4. " " Fiica a noue mame. Sibiu 1885.
5. " " Povestea lui Ignatu. Sibiu 1886.
6. " " Inderatniculu. Sibiu 1885.
7. " " Lumea prostiloru. Sibiu 1886.
8. *P. Ispirescu*, Jucarii si Jocuri pentru copii. Sibiu 1885.
9. *B. Viciu*, Colacaritul. Sibiu 1885.
10. *Matild'a Poni*, Sfantulu Nicolae. Sibiu 1885.
11. " " Fat'a Stolerului. Sibiu 1884.
12. *I. T. Mer'a*, Piperusiu Petru. Sibiu 1885.
13. " " Ce n'a fost si nu va fi. Sibiu 1885.
14. *G. Cosbuc*, Blastemu de mama. Sibiu 1886.
15. " " Fat'a craiului din cetini. Sibiu 1886.
16. " " Drag'a mamei. Sibiu 1886.
17. *Gr. Sim'a alu lui Ioanu*, Din bestrani. Sibiu 1886.
18. " " Vladu si Catrin'a. Sibiu 1885.
19. " " Teiu leganatu. Sibiu 1885.
20. *Bret Harte*, Prietinu meu Ventura-Tera. Sibiu 1886.
21. *Andersen*, Scaparatoarea. Sibiu 1886.
22. *A. Genevray*, Caldarusia cu trei picioare, trad. de Eleonora Tanasescu. Sibiu 1886.
23. *Bjornstjerne Bjornson*, Unu petitoru inderețnicu. Sibiu 1886.
24. *Bjornstjerne Bjornson*, Tain'a unei vieti. Sibiu 1886.
25. *N. Gogolu*, Strigoi'a. Sibiu 1886.
26. " " Vecinii. Sibiu 1886.
27. *Moliere*, Sgarcitulu. Sibiu 1886.
28. *Marginenul*, Din'a-Imperatesa. Sibiu 1886.
29. " Nusciu-Imperatu. Sibiu 1886.

β) donate de dlu G. Baritiu:

30. *D. Cichindelu*, Fabulele lui D. Obradovici. Arad 1885.
31. *D. Bolintineu*, Calatorii in Palestina si Egiptu. Iasi 1856.
32. *T. T. Burad'a*, O calatorie in Dobrogea. Iasi 1880.
33. *Moliere*, Sgarcitulu, trad. de V. Popescu. Brasiovu 1882.
34. *P. Ispirescu*, Din povestile unchiasului sfatosu. Bucuresci 1879.
35. *I. M. Riurenu*, Ajunulu Domnului. Bucuresci 1881.
36. *A. Gruber*, Amorea amicabile, trad. de P. Simtionu. Sibiu 1878.
37. *Unu culegatoru tipografu*, Snove sau povesti populare. Bucuresci 1879.
38. *V. G. Popu*, Conspectu asupra literaturii romane si literatorilor ei. Bucuresci 1875.

de dna A. Oltenu:

39. *A. I. Odobescu*, Mihnea Voda celu Reu. Domn'a Chiajn'a. Craiova 1886.
Prin O. inspectoratu reg. ung. de scole dela In-
ministeru reg. ung. de culte:
40. *Magyar mesemondo*, A lustris mester.
41. " " A buvös kalap.

B) Colectiuni si alte obiecte :

a) din istoria naturala :

1. Tabele de parete zoologice 44, botanice 16. Editur'a Gerold's Sohn, cumperate.
2. Herbariu cu 270 exemplare, donatu de Liviu Martianu.
3. 240 minerale simple si compuse, dela oficiulu pentru vendiarea de minerale r. u. Selmeczbanya, cumperate.
4. Cele mai neaperaute trebuinciose aparate fizicale si de chemie, cumperate.

b) din geografie si istorie :

5. Chartele murale ale Ungariei, Austro-Ungariei, Asiei, Africei, Australiei, Americi, de Berghaus-Gönczy, si chart'a murala a Europei de Kozenn, cumperate.
6. Chart'a murala pentru instructiunea in geografi'a matematica si astronomica, de G. Wetzels, cumperata.
7. Chart'a constelatiunilor, cu orizontu mobilu de I. Mayer, cumperata.
8. Globulu pamentescu, de I. Felkel, cumperatu.
9. Atlas antiquus de H. Kiepertu, donatu de E. Hodosiu.

c) desemnu si caligrafie :

10. Modele grafice de desemnu: ornamente, paisagiuri, figuri omenesci si de animale.
11. Modele de caligrafie romane si germane.

d) pentru muzica :

12. 2 clavire dintre cari unulu de Bösendorfer, cumperatu, altulu inchiriatu.

e) pentru lucrulu de mana :

13. O masina de cusutu, cumperata.

8. Date din cronic'a scólei si a internatului :

Pana la implinirea unoru formalitati, scól'a, conformu esmisului In. ministeriu reg. ung. de culte si instructiune publica de dno 23 Septembrie Nr. 29282, functionedia numai cá scóla cu caracteru privatu. Dupa premergerea actului ritualu obicnuitu, seversitu prin P. O. dd. protopresbiteri tractuali Simeonu Popescu, si I. V. Russu, scól'a si internatulu s'au deschisu cu solemnitate si in presentia unui publicu numerosu la 15 Septembrie st. n. 1886 prin vice-presidentulu Asociatiunei transilvane P. O. d. consiliaru aulicu i. p. Iacobu Bolog'a.

Semestrulu I-iu s'a incheiatu la 4 Februarie, ér alu II-lea, inceputu la 8 Februarie, s'a incheiatu la 28 Iunie 1887.

Afacerile curente scolare si ale internatului s'au pertractatu in 13 conferentie lunare, in cari s'a datu atentiunea cuvenita si tractarii de cestiuni de metodica si didactica.

In postulu pasiloru tóte elevele s'au marturisitu si impartasitu cu Sf. taine, prin catechetii si parochii respectivi ai ambeloru confesiuni romane.

Scól'a si internatulu au fostu in decursulu acestui anu scolasticu visitata de o comisie, esmisa din partea comitetului Asociatiunei transilvane in persónele dd. vice-presidentu Iacobu Bolog'a si primu-secretariu George Baritiu, precumu si din partea onoratului d. inspectoru reg. ung. de scóle E. de Trauschenfels, ér in urm'a unei ordonantie ministeriale a fostu tóte elevele scólei visitate de o comisie de medici in privinti'a bólei egiptene de ochi, constatându-se acésta bóla la 2 eleve, cari inse, inainte de a fi intratu in numerulu eleveloru scólei, suferiau de ea si acuma, in urm'a tractarii medicale, mergu spre bine.

Ból'a de pojaru, care in Sibiiu se ivise in modu epidemicu, încátu a reclamatu inchiderea scóleloru pe mai multe septemani, s'a ivitu si intre elevele scólei nóstre, fara ca aici se ia dimensiuni mai mari. Dintre elevele interne s'au tractatu in infirmeria internatului 5 inse, in timpu de preste totu 36 zile.

Cautarea eleveloru interne bolnave s'a facutu prin dl. Dr. Ioanu Mog'a, care pentru acestu anu scolasticu, a avutu bunavointia a oferí gratuitu servitiile sale.

Festivitati, la cari a participatu intregu institutulu au fostu: festivitaea de deschidere a scólei si internatului, a onomasticeii Maiestatii Sale, si maialulu serbatu la 11 Iunie in Dúmbra'va Sibiului, ér serbari ale internatului au fostu ajunulu Craciunului si ajunulu serbarei Sf. Constantinu si Elen'a, representându-se de elevele interne cu ocaziunea celei dintaiu o colinda de Craciunu, ér la a doua o piesa de teatru pentru copii, in limb'a germana.

Unu prietenu alu scólei si caldurosu sprijinitoriu alu internatului a pusu la dispositia directiunei sum'a de 15 fl. v. a. pentru facerea si decorarea unui pomu de Craciunu pentru elevele interne; din partea directiunei „reuniunei romane de cantari“ din locu s'a datu pentru tóte elevele scólei biletu de intrare libera la concertele reuniunei; comitetulu arangiatoru alu unei petreceri cu jocu, a pusu directiunei la dispositie 5 fl. 40 cr. si dl G. Baritiu 5 fl. v. a. pentru premii s'au si pentru alte trebuintie de ale scólei, ér directiunea scolaru a mijlocitu si pentru elevele internatului bilete cu pretiu scadiutu, pentru cercetarea espositiunei de lucruri de industrie de casa, aranjata in tómn'a anului 1886 de reuniunea femeiloru sasesci din locu.

Directiunea scolaru 'si implinesce prin acésta o placuta datorintia, multiamindu dlui Dr. I. Mog'a pentru servitiile gratuite cá medicu, si tuturor celoralti domni si dómne, cari pentru bibliotec'a scolaru si pentru scóla si internatu a facutu donatiunile amintite mai susu.

9. Esamenele.

Esamenele de ~~primie pentru~~ elevele, cari nu au doveditu prin atestate ~~formale~~ calificatiunea ceruta in §. 13 din statutulu de organizare alu scólei civile, s'au tinutu in 16 Septembrie, ér esamenele dela sfarsitul

semestrului alu II-lea la 25 si 27 Iunie st. n., sub presidenti'a dlui vice-presidentu alu Asociațiunei Iacobi Bolog'a, asistându si din partea altorū autoritati scolare reprezentanti. Esamenelē s'au tinutu dupa urmatoriulu programu :

Sambata în 25 Iunie st. n.

a) înainte de amēdi:

- Dela 8—9, Religiunea in tôte classele.
- Dela 9—9^{3/4}, Limb'a româna cu cl. I-a.
- Dela 9^{3/4}—10^{1/4}, Aritmetic'a cu cl. II-a.
- Dela 10^{1/4}—10^{3/4}, Limb'a germâna cu class'a a III-a.
- Dela 10^{3/4}—11^{1/4}, Istori'a Ungariei cu class'a IV.
- Dela 11^{1/4}—12, Istori'a naturala cu class'a I.

b) dup'a amēdi:

- Dela 3—3^{1/2}, Chemi'a cu class'a IV.
- Dela 3^{1/2}—4, Geografi'a cu class'a II.
- Dela 4—4^{1/2}, Fistic'a cu class'a III.
- Dela 4^{1/2}—6, Limb'a maghiara cu classele I. II. III.

si IV.

Luni în 27 Iunie st. n.

Dupa amēdi la 4^{1/2} ore, limb'a franceza, muzica vocala si instrumentala, declamatiuni.

Atestatele s'au distribuitu in 28 Iunie, inchieindu-se in aceeasi di anulu scolasticu primu alu scôlei civile de fete.

Esamenelē de repetitiune pentru elevele, cari au obtinutu calculu neindestulitoriu din unulu sau din 2 studii, se voru face in 1—5 Septemvrie st. n. a. c.

Inceperea anului scolasticu 1887/8 se face cu 1-a Septemvrie st. n.

10. Condițiuni de primire in scôla si internatu.

Pentru primirea in scôl'a civila se cere atestatu de botezu, atestatu despre absolvarea classeloru scôlei elementare, sau atestatu despre class'a corespundietóre premergētóre dela o alta scôla de categori'a scôlei civile. In lipsa unui astfelu de atestatu primirea se face pe bas'a unui esamenu de primire.

Didactrulu e ficsatu cu 2 fl. v. a. pe luna, platiti anticipando, si pentru elevele ce intra acumu pentru prim'a data in acēsta scôla, o tacs'a de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursulu complementariu provediutu in §. 6 alu penultimu din statutu, didactrulu este de 5 fl. pe luna, si la prim'a inscriere tacs'a amintita de inmatriculare.

Elevele cari voiescu se fie primite in internatu, fie eleve ale scôlei civile, sau ale scôlei elementare a reu-niunei femeiloru, au sē se insciintiedie de timpuriu, in totu casulu inainte de inceperea anului scolasticu, prin parinti sau tutori la directiunea scôlei, pentru a se putea face dispositiile necesarie. Tacs'a este pentru elevele ce

urmēdia cursulu normalu 22 fl. v. a. er pentru cele ce urmēdia cursulu complementariu 25 fl. v. a. pe luna, platiti inainte, cuprindiendu-se in acēsta suma, si didactrulu si adaugându-se si aici, pentru cele ce intra pentru intâia ôra in internatu, tacs'a de inmatriculare, amintita mai susu. Cârtilē trebuinciōse, materialulu de scrisu, de desemnu, de lucru de mâna, se intielege, nu sunt cuprinse in tacs'a amintita, ci cheltuelile reclamate in acēsta privintia se pôrta de parinti, intocmai precum tota de dēnsii se pôrta si cheltuelile pentru imbracaminte, si incaltiaminte, pentru instructiune in music'a instrumentala si in limb'a franceza.

Taxele pentru instructiunea in piano sunt de 2 categorii:

a) daca o eleva voiesce se iee ôrele singure, se computa, la 2 ôre pe septemâna, taxa de 9 fl. pe luna; daca 2 eleve impreuna iau instructie in aceeasi ôra, taxa se computa, la 2 ôre pe septemâna, cu 6 fl. de eleva; sau

b) daca o eleva voiesce se iee ôrele singura, se computa, la 2 ôre pe septemâna, taxa de 6 fl. pe luna, daca se intrunescu 2 eleve in aceeasi ôra, taxa se computa la 2 ôre pe septemâna, cu 5 fl. pe luna de eleva.

Pentru instructiunea in limb'a franceza, câte 2 ôra pe septemâna, se computa pe luna câte 1 fl. 50 cr. de eleva.

Tôte taxele se platescu directiunei scolare, care remunerēdia pe instructori.

Fiindu eleve mai multe in internatu, care reflectēdia la conversatie in limb'a franceza, se va angaja o persôna capabila pentru conversatiunea acēsta, fiindu pentru conversatie in limb'a germâna si maghiara, chiar pâna acumu facute dispositiunile necesare.

Elevele, cari voru se fie primite in internatu mai au se aduca cu sine: 1 tiolu pe saltea, unu covorasin la patu, 2 perini, 4 fetie de perini, o plapoma sau tiolu de coperitu, 4 ciarsiafuri (lintioluri, lepedee), 6 stergare, 6 servete, apoi: cuțitu, furculitua, lingura, linguritua, perie de dinti, sapunu si doi pepteni, cari tôte remânū proprietatea elevei. Afara de aceste schimburile de trupu sau albiturile, câte 1/2 duzina si incaltiamintea trebuinciōsa. Cātu pentru toalete noue, parintii si tutorii sunt consiliati a nu face de aceste pentru copilele lor, cāci pentru a obtinea o uniformitate in imbracaminte pentru tôte internele, acele toalete, cu pretiuri moderate, se potu face aici, prin ingrigirea directiunei internatului.

Sibiu, in Iunie 1887.

Directiunea scôlei civile de fete cu internatu.

Date geografice

despre Transilvani'a, Moldavi'a si Valachi'a dela anulu 1597.

Io. Ant. Magino Patavino profesorulu de matematica in gymnasiulu publicu din Bon'a la anulu 1597 a edatu geografi'a lui Cl. Ptolomeu Pelusianulu in limb'a latina si geografi'a vechia formedia tomulu primu, era geografi'a timpului de atunci — 1597 — formedia tomulu alu doilea.

Eu credu ca e de interesu pentru noi de a aduna date despre noi si despre tierile locuite de noi in aceea epoca, si a cunoaste parerile de atunci despre noi. Din descriptiunea Transilvaniei voiu scoate numai acele de interesu istoricu si nationale.

Transilvaniae descriptio. (Tom. II. pag. 160).

Transilvania olim Dacia Mediterranea ac Ripensis dicta, prima ac potissima Daciae provincia est. Dicta autem est Transilvania a sylvarum montiumque ambitu quibus insinuatur. ¹⁾ Habet autem vicinas et conterminas ab occidente quidem Pannoniam, a septentrione Poloniam, a meridie Valachiam cisalpinam (vulgo Transalpinam vocatam), ab oriente Moldaviam. Dicitur vulgo Regio Septemcastrensis mutato nomine e germanico idiomate, quod Sybenburgen appel appellant, Hungaris Erdeli dicitur. ²⁾ Porro hanc variae gentes inde ab initio (quarum quidem memoria ad nostra tempora pervenit) incolere: in primis quidem Iazyges, Metanastae, Getae, Bastarnae, Sarmatae, Graeci, Romani, Scythae, Saxones, Hungari. Ex quibus omnibus cum quatuor posteriores adhuc supersint, aliis relictis, de his tantum agere decrevi. Romani itaque primum sub Traiano, qui Decebalum Dacorum regem vicerat subjugaratque habitare coeperunt. (Traianus enim primus Romano imperatori adiecit ac in formam provinciae redegit; in qua urbem Zarmizegethusam prius dictam, Ulpiam Traianam de suo nomine vocavit ac Rempubicam constituit, Romanisque legibus exornavit, ut autor est Justinus), quam Gallienus primum ducentis fere post annis amisit; quo temporis intervallo, vicissitudineque interposita a moribus Romanis linguaque politiori degenerarunt. Neque Romani (quod tamen nomen inter se se adhuc retinent), sed valachi hodie a plerisque nuncupantur. ³⁾ Gens aspera, bonarum artium atque honestarum disciplinarum experta, armentorum fere, pecudumque curae dedita non negarim tamen aliquos vitae politioris reperiri posse, quem admodum inter Scythas Anacharsis, sed ut plurimum ab aliis regionis incolis educati); neque oppida et civitates possident, neque domus ut alii lapideas, vel alias ornate extractas habitant, solis paleaciis contenti, qui ut plurimum in montibus saltibusque degunt. Religio ipsorum ferme graeca est schismatica, licet patriarcham Constantinopolitanum caput suae fidei agnoscant. Habent praeterea cum Ethnicis multa communia, ut sunt: praestigia, divinationes, incantationes, juramenta per Jovem et Venerem (quam ipsi sanctam vocant), modum sepeliendi mortuos, ducendi uxores, easque repudiandi et id genus, alia. ⁴⁾

Restat iam, ut sermonem convertamus ad Scythas (Scyculi alias dicti) qui primum (ut historiae perhibent) cum Atthila in Pannoniam venerunt, mox profecti in Transilvaniam, in qua sibi sedes septem liberas constituerunt. ⁵⁾

His (Scyculis) successere Saxones (ut recentiores testantur) Caroli Magni tempore, qui cum leges ab ipso impositas tollere non possent, in has oras se contulerunt et cum vi armorum regionem obtinuissent, in eas septem amaenissimas urbes partim de novo, partim iam antea factas extruerunt. ⁶⁾

Hos (Saxones) novissime omnium Hungari subsequuti sunt, primum quidem sub initium secundi Hunnorum e Scythia in Pannoniam ingressus; mox tempore S. Stefani, Pannoniae Regis (qui Transilvaniam expugnavat, tributariamque fecerat) deinde sub aliis eius successoribus. Magna horum prae aliis potentia et autoritas est. ⁷⁾

Notele autorului la pagin'a 161—164, dar se vor comunica numai acele referitoare la testulu aci publicatu.

1. Daciae veteris duae aliae partes sunt, Moldavia, olim Maeotavia, a Maeotide palude, qua ex un'a parte terminatur, dicta: (?) altera Cisalpina Valachia ab Alpium dorsis, sub quibus sita est, nominata. Romanis olim Collia, quibus abundat, appellata fuit.

2. Dicitur et Pannodacia, et Dacia Ripensis, Mediterraneaue. Pannodacia, quad regibus Pannoniae subfuerit, atque etiam quod et Pannonos incolas habeat: Ripensis autem, quod a multis fluminibus rivulisque irrigua sit; Mediterranea denique, quod in medio quasi duarum aliarum Daciae partium sita sit.

3. Dicuntur — ut quidam volunt — ut Flaccho Romano, (quae sententia mihi non probatur); putarim ego commune fere omnium idiomatum appellationem huic nomini recte quadrare: dicuntur enim a Germanis *Vualchen*, q. d. *Vuelchsin*, quod Italos signant; ita enim et Poloni, Italos *Vuolsch* appellant, Hungari *Olach*, *Olhas*, Italos vocitant; ita alii fere omnes in us duobus nominibus parum discrepant. Unde colligi potest, quod ab Italis, potiusquam a Flacho Valachi vocati sint.

4. Furantur Virgines Sabinorum antiquorum instar, quibus ut primum Zonam virgineam abruperunt, coniuges tandem eas recipiunt; uxores fere libere repudiant.

5. Dicuntur ab idiomate Hungarico, quos ipsi *Sekheli* vocant, quod nomen sedium significat, q. d. habitatores sedium. Characteres ipsorum cum Abyssinis, Hebraicis Syrisque affinitatem habent, et a dextra ad sinistram more istorum scribunt. Extat talium characterum liber in bibliotheca Ducis Florentini.

6. Saxones in Transilvaniam migrarunt vicenario elapso post victoriam a Carolo Magno in Pannonia obtentam. Hic Chebam regem filium Attilae Budae comprehensum in carceres poni curavit maerore ingenti, qui ob adversam fortunam percussus inibi moritur. Bonfin. Decade 1. lib. 9.

7. In materna lingua sua Magyar se vocitant q. Magor, qui filius erat Japhet; huic tententiae Beaud; us Augustus videtur astipulari.

Valachia duplex, nempe Moldavia et Transalpina.

(pag. 271—272).

(Valachiae situs). Valachia provincia, quam alii Flaciam, alii Valagniam vocant, jacet inter Danubium et Tyram amnem, ac inter Transylvaniam et Pontum Euxinum seu mare nigrum: quae quidem, ut in Transylvanicae descriptione dictum fuit; Daciae pars erat.

(Valachiae divisio). Hodie in duas partes distribuitur, nimirum in maiorem et minorem. Valachia Maior ad Euxinum mare se porrigit et nostris Moldavia, Turcis Carabogdania id est nigra Bogdania sive Bogdani regio dicitur, a frumento scilicet nigro, cujus ille ager est feracissimus. Est autem plana ac fertilis, sed incolis infrequens et arboribus destituta, unde stercore bovino ignem nutriunt. Abundat equis optimis et ad laborem assuetis, atque etiam bobus maximis; mineris quoque; auri et argenti dives est, licet ob Turcarum metum non effodiantur, quin etiam fluvii ipsi auri feri sunt, quorum primarius est Pruth, quem olim Berut yacant et Ptolomaei est Hierassus.

(Zuccavia urbs). Zuccavia urbs Voivodae sedes est, reliqua oppida digniora sunt: Varna, Occazonia, Barlauta, Cutinari et Cocina. Habitant autem in Moldavia complures Armeni, Iudaei, Hungari, Saxones et Ragusaei, apud quos omnis negotiatio est; namque hi triticum et vinum in Russiam et Poloniam mittunt, atque etiam coria, gaussapinas, ceram, mel, carnes bovinas salitas, butyrum et legumina Constantinopolim. Vinum etiam malvaticum, quod ex Creta in Poloniam et Germaniam deportatur, per hanc regionem transit, unde ex hoc Voivoda magnum recipit vectigal.

(Bessarabia regiuncula). Ad ipsam Moldaviam pertinet Bessarabia, quae est illa regio extrema in ora ipsius ad mare Nigrum sita, sic a Bessis Thracibus appellata, in qua quidem sunt Kilim et Moncastrum seu Chermen opida, quae una cum regione ipsa occupata fuerunt a Turca, anno 1485; et in Moncastro resident Sangiacus Graeciae Beglerbego subiectus.

(Valachia Minor seu Transalpina). Minor Valachia appellatur Transalpina, et aliquibus etiam Montana, quam Graeci Valachiam vocarunt, et haec quidem sub nomine Valachiae simpliciter cadit. Extenditur autem propter Danubii ripas ac aspera est et male habitata. In ea autem Ternovizza opidum Voivodae sedes est. Alia oppida sunt: Braila et Trescortum, non longe a quo effoditur bituminis species, ex quo sicut ex cera optimae fiunt candelae. Reliquum ipsius regionis per pagos et villas habitatur.

(Minerae salis). Sunt autem in universa Valachia minerae salis solidi ad instar marmoris, colore caeruleo, quod tritum albescit, atque etiam multae minerae ferri.

(Valachorum mores). Valachi ut plurimum animo instabiles, iracundi, crapulae et otio indulgentes et pauperes sunt, qui domus inhabitant ex ligno, et stramine confectis, creta incrustatis et arundine contextis, quae istic abundat.

(Valachia olim Poloniae tributaria deinde Turcae). Valachia porro ipsa olim Regis Poloniae tributaria erat, et ad bellum 50 millia equites mittebat, et omnibus bonis affluebat, sed ob diuturna cum Turcis bella, non solum deserta reddita fuit, sed ipsius Turcae tributaria facta circa annum Domini 1461, cui paruit usque ad annum praesentem, quo uterque voivoda cum romano imperatore adversus Turcam conspiravit. 3).

1. La pag. 167. Thracia nunc Romania. Thracia regio est ad Pontum Euxinum, hodie Romania vocata ab urbe praecipua Constantinopoli, quae Roma nova etiam dicebatur.

(Opulu se afla in bibliotec'a universitatii din Buda-
pesta sub semnele: Ge. 246).

Dr. A. M.

Din reproducere de aceste geografice si istorice vechi si straine de inainte cu trei sute si mai bine de ani literatii si publicistii romani din dilele nostre potu se traga unu mare folos negativu ori-candu au trebuinta de a studia bine trecutul mai departatu alu natiunei intregi si alu tieriloru locuite de romani, se cunosca adeca catu de nesigure si chiaru false sunt scirile publicate despre strabunii nostrii chiaru si de catra acei straini, cari nu iubiau dara nici nu urau pe romani, prin urmare nu aveau cauza si nici macaru pretestu de a falsifica, a schimosi numele localitatiloru ca se nu le mai cunosc o parte mare din ele. Apoi totusi strainii candu se apucau se scria istoria noastra, aveau de ajutoriu geografii si charte de acelea fabricate mai multu din fantasia. Pas' apoi de te ia dupa ei si da-le orbesce credimentu.

Dara din reproducere cum sunt si aceste ale dlui Dr. A. M. mai invetiamu inca si altuceva: ca chiaru astadi, pe la finea vecului alu 19-lea se mai afla cete numerose de publicisti si literati straini, cari scriu geografii'a, statistic'a, ethnografi'a si istorii'a poporului romanescu totu numai scotiendu fantasiile scriitoriloru de inainte cu doue trei sute de ani, fara a se misca din localitatea loru, fara a cunosce din propri'a experientia pe acestu poporu, fara a fi invetiati dice cuvente din limb'a lui; multi din ei nu sciu nici daca romanii sunt crestini ori mohamedani, era daca sunt crestini, de care confesiune religioasa se tinu. Ce mai voiti? Avemu chiaru acilea in patri'a noastra maghiari si germani forte invetiati, in catu le ese fumu din creeri, cari ne intraba de ex. ca romanu orthodoxu si calvinu este totu un'a, era celu profesoru eruditu dela Bistritii'a intrebese inainte cu vre-o dice ani pe unu altu profesoru romanu ca se'i spuna, daca pe preotii romanesce 'i hirotonesce cineva. Despre ritulu bisericeleorु orientale au chiaru si catholicii latini ideile cele mai bizare si absurde, preste acest'a mai domnesce la multi credintii'a de omeni hebeuci, ca este pecatu a intra in o biseric'a de ritu orientale, sau si in vreo biseric'a protestanta. Inse chiaru acei cari trecu preste acea stupiditate, theologu, filosofu, barbati de statu, daca si asculta vreodata o liturgia dupa ritu orientale, despre importantii'a si classicitatea aceleia-nici ca visedia. De altmentrea si calugarii greci si muscali tocma asia se

pórta cu popórale apusene si meridionale, éra betránulu archimandritu A... din Brasiovu asiediatu acolo din Macedoni'a, opria pe oile sale cá se nu cutedie a intra vreodata in biseric'a „papistasiésca“, cá-ci de voru cadea in vreunu pecatu cá acesta, tímpu de patrudieci de dile angerulu pazitoriu nácajitu fuge de lángha ei si asia bietii crestini remánu espusi la tóte ispitele satanei, patrudieci de dile întregi.

Unu membru alu Academiei romane reflectase mai antierti la nesce charte vechi descoperite totu cá opulu din Budapesta, pe intemplete si anume:

Una titulata-Nova Descriptio totius Hungariae. Romae MDLVIII.

Alta in care este infatiosata Moldov'a, Valachi'a, Bulgari'a, asia numit'a Romani'a (turc. Rumili), Podoli'a, Basarabi'a. Auctorii au fostu italieni, cáci stá tiparitu la o parte: Opera de X. Giacomo Castaldi Piantonese Cosmographo in Venetia. Si mai la vale: Da Paulo Forlani Veronese, intagliata l'anno 1566. Adeca si acésta este de 327 de ani, pre cându chartograf'a érá numai in léganu.

A trei'a charta pórta titlulu mare: Hungaria et Transilvania — Con li. Confini. Acésta charta nu are insemnatu anulu tiparirii sale, decátu la drépt'a de desubt citimu: Nic. Van aelst for. Romae, si se vede cá este destinata a servi pentru orientare intr'unu resboiu mare cu turcii, pentrucá de ex. in regiunea dintre Satmaru si Oradea sau între Somesiu si Crisiulu rapede este infatiosata „Cavaleria Alemanna“, éra mai la

vale sub cuventulu Fechereto (adeca Feketeto = laculu negru) stá: Valachi XII milia. Se mai vedu semne de castre sau tabere, adeca stéguri, mai in susu de calarimea germana austriaca, cum si la Alb'a-Iuli'a in Transilvani'a. De cátra Agri'a se vede una óste, de asupra careia stá scrisu: Colonello Engelhardo. Intre Dunare si Tis'a cátu ține distantia fórté mare pána la Seghedinu, éra din-cóce de Tis'a pána la Temisiór'a, Lugosiu, numai castre, tunaria, munitiune, mii de cara cu victualii, calarime asiatica etc: se vedu infatiosiate pe acésta charta. Dara cele mai multe nume ale localitatiloru sunt asia de schimbate si scálambate, in cátu trebuie se fia cineva prea bine deprinsu in geografi'a mai vechia si in cea mai noua, pentru-cá pe o parte din acelea se le póta corege, éra pe altele se le descifredie pána se ajunga la nomenclatur'a cea adeverata. Acésta se intielege despre tóte chartele citate la loculu acesta; dara am premisu mai in susu, cá cu tóte defectele loru pricepetorii de lucru se potu folosi prea bine de ele, éra pe alocurea potu se traga chiaru si atentiunea filologiloru sau limbistiloru precum se numescu scrutatorii limbiloru moderne, carii voru vedea cum se potu schimbá si falsificá numele localitatiloru si ale ómeniloru, sau mai in scurtu tóte, mai alesu in tieri poliglote. Este in adeveru interesantú a observá, cum se scrintescu cuvente curatu romanesci, de ex. in gur'a unui maghiaru, a unui germanu, a unui turcu si vice-versa cum pronuntia romanulu o limba cu care nu se impaca nici audiulu seu, nici organulu vorbirei. Red.

Din „Album“ publicatu in memori'a restaurarei bisericeii dela curtea de Argesiu.

In Nrii din Iuniu anuntiandu aparitiunea acelu Album amu promisú cá vomu reproduce si noi unele bucati din trensulu. Astadata facemu locu la doue cánturi ale ilustrului nostru bardu Vas. Alexandri compuse in stilu religiosu, melancholicu, dictatu poetului de memori'a nenumeratelorú suferintie dintr'unu trecutú mai departatu si totusi petrunsu de credintia neclatita in viitoriu.

Sfintirea Curtii de Argestu.

ODA.

I.

Románu in timpuri de resbóie
Pentru-alu seu tiermu din mosi-stramosi
Varsá totu sángele'i stróie,
De se umbrea sub nuori rosi.
Elu inclina mándr'a sa frunte
Numai la ceriu, voindu pe locu
Se stee 'naltu pre cátu unu munte
Intre-alui tíera si 'ntre focu.

II.

Apoi in timpuri de cadere
Cátu érá cerulu ne'nduratu,
Elu stá pe gânduri in durere
De mari risipuri rezematu,
Si-ascultá plinu de uimire
Glasulu lorú tainicu sióptitoriu,
Ce-i pomenea de-a lui marire
Si in trecutú si 'n viitoriu.

III.

Romanu 'n tímpu de resuflare
Cu alu seu palosiu vitejescu
Cladea multu trainice altare
Sub scutulu Domnului cerescu,
Cá se privésca lumi si sóre
Cum némulu seu si-a lui cladiri
In veci remanu neperitóre
Printr'ale lumii sguđuiri.

IV.

Cum, de mesur'a multu marétia
A numelui ce-a mostenitu
Elu sta cu sórt'a-i fatia 'n fatia
Ea cráncena, elu neclintitu!
Iar cându suflá vèntu de peire,
Cum elu in cale-i falnicu sta,
Si pentru a tieriei mántuire
Vèntulu oprea si-'lu infrunta.

V.

Curte de Argesiu! cá si tine
Aprópe-a fostu elu de mormentu,
In ochii Lifteloru straine
Pareati voi stersi de pre pamentu,
Dar cátu unu stálpu e in pióire,
Nu cade templulu derimatu,
Si nici unu nému vitézu nu móre
Cátu elu mai are-unu fiu barbatu.

VIII.

Elu vine-O! sfinta monastire,
Cu bratia pline de cununi,
Dupa trei secolu se te-admire
Cá pe o minune 'ntre minuni.
O! monumentu, sórt'a 'ti-e mare!
Sub nésiu Domnu, ai fostu claditu,
Si 'n mândr'a-ti noua realtiare
Adi sub unu Rege esti sfintitu!

VI.

Unu singuru omu de viétia tare
Pórta in sinu mii de ómeni tari,
Precum o ghinda 'n cóje-i are
Unu verde codru de stejari.
Iar prin iubirea de mosie
Si prin credintia in Dumnedieu
Unu omu platesce cátu o mie
Stapánu pe viitorulu seu.

VII.

Asia tu, Curte legendara,
Asia tu, dragu Romanu popóru
In curs'a sórt'e'i multu amara
V'ati datu unu sacru ajutoru
Si iata-ve adi ear cu fala
Stralucitori prin haru cerescu,
Elu sub o mantie regala,
Tu sub vesmentulu ángerescu.

IX.

Privesce 'n juru, privesce 'n zare
Umbrele mari a celoru morti,
Care-ti trimitu o inchinare
De pe a-le veciniciei porti.
Marirea ta este deplina;
Geniu a fostu mesterulu teu,
Esti demnu de o natie crestina,
Esti demnu locasiu de Dumnedieu!

V. Alecsandri.

Legenda dela Sfintirea Bisericei Curtea de Argesiu

Inchinata Maiestatiloru Loru.

Regelui Carolu I. si Reginei Elisabeta de Vasilie Alecsandri

12 Octobre 1886.

I.

Din Moldov'a cea nurlie,
Din voiós'a Oltenie,
Din intrég'a Romanie,
De prin munti, de pe câmpii,
Din colnice podgorii,
De pe vai cu ape vii,
Din orasie, de prin sate,
Dela schituri departate,
Si manastiri ne'nchinate,
Au plecatu in cete, cete
Nalti flacai cu negre plete;
Roiu balaiu de mândre fete,
Si femei cu prunci la títia,
In catrintia, in bonditia,
In camesia cu altitia,
Tóte springane, ochióse,
Strinse 'n fote fluturóse,
Si de mijlocu mládióse;

Preoti, maice in sirégu,
Slabi calugari cu toiagu,
Dile 'ntregi pasindu' cu dragu.

Si din fundulu celoru munti
Trecu prin ape fara punti
Albi mocani pe cai marunti.

Vinu pe drumuri juni ostasi
Dorobanti si calarasi,
Ageri, neaosii vulturasi.

Toti in siruri lungi, gramada,
Si in haine de parada,
Ochiloru intindiendu nada.

Glót'a 'ntreaga se aduna,
Cámpu 'n lungu, si-in latu resuna
Sgomotosu, de voia buna,

Caci ea merge-atrasa-'n zare
De-o lumina ce apare
Pe sub ceruri mare, mare,

Cum mergeau neobositu
Cei trei crai din resaritu
Spre lucéferulu slavitu,

Cá se 'nchine fruntea loru
Unui fragedu pruncusioru
Lumeloru mántuitoriu!

II.

Dar ce este-acea lumina?
O bisericu crestina
Ridicata din ruina!

Domnulu Neagoe-a cladit-'o,
Timpulu cruntu a risipit-'o,
Carolu Rege-a re'noit-'o.

Si-acea lume in pórnire
Pasa veselu s'ó admire
In cerésca-'i stralucire.

Eat'o lángu ea sosita,
Impregiuru'i gramadita,
De podób'a sa uimita;

Caci in câmpu din nou lucrata,
Pare-o scula nestimata
Pe pamentu din ceriu picata.

Cu maestrele-i cioplele,
Cu-a ei turle invirtele,
Care-i tragu ochii la ele,

Si cu sfint'a armonie,
Ce din sinu-i linu adie
Sub naltimea albastrie.

Lumea stá ascultatóre.
Bolt'a e resunatóre
De cântari patrundietóre,

Unele din plaiu calare,
Altele din vai pe care,
Purtandu flori, purtandu stergare,
Vinu prin siesuri, prin paduri
Sfinti Episcopi in trasuri,
Iar pe josu, pe bataturi,

Ce 'n vesduh se impreuna
Cu svonu lungu de tunu, ce tuna,
Si de elopotu, care suna.

Dar tacere! de o data
In multimea 'nflorata
Resuflarea sta curmata.

Inimile batu mai tare,
Batrini, tineri, fie-care
Mai petrunsu, mai viu tresare.

Ce se fie? pe ori-ce munte
Țipa vulturi, șioimi de frunte,
Sbóra umbre mari, carunte.

Ori-ce frundia re'nverdiește,
Ori-ce riu apele-si cresce,
Orice pomu din nou rodesce!

Insusi sórele 'n splendóre,
Solu trimisu la serbatóre,
E mai nou mai splendidu sóre...

Tain'a este sevrșita!
Ascultați! lavr'a sfintita
Dice lumei pironita:

„Voi ce 'n viétia ve luptati,
„Voi ce raiulu cautati
„Sinu-mi e deschisu, intrati!

„Eu sunt mân'a mângareii!
„Eu sunt balsamulu durerei!
„Eu sunt cumpan'a puterei!“

III.

Preotimea tóta-afara
In vesminte, in tiara,
Se insira-acum pe scara.

Josu, in curte ómeni mi
Si neveste si copii
Se indésa 'n straturi vii,

Cá se vada in lumina
Sus, dreptu usi'a cea divina,
Pe-a loru Rege si Regina!

Eata-i!.. Elu in capulu scarei,
Șta purtându odorulu țierei
Palosiulu neatárnarei.

Ea, pe fruntea Sa domnéscă
Purtându nu stema regéscă,
Ci maram'a țieranéscă!

Si pe boiu frumosu cu fala
Fot'a cea náțională,
Cá o mantie regala!

„Ean priviti!.. striga multimea
„Cum a infratitu marimea
„Si-alu ei tronu cu țieranimea.

„Ea-i de noi!.. A nóstra este!
„Par'cai đina din poveste!“
Dicu copile si neveste.

Si cu tóte mii si sute,
In dorinti'a loru perdate,
Ar vrea mán-a-i s'o sarute.

Dar unu semnu Regele face...
Si pe locu poporu 'n pace
Nemiscatu, se 'nclina, tace.

Regele cu glasulu tare
Ii graiesce de altare
Si de-a legei respectare.

In cuvinte cumpanite,
Din totu sufletu-i pornite,
Cu maretiu aventu rostite,

Elu ti spune 'n graiu de Rege:
„Cá Mosie, Domnu si Lege
„Trebui strinsu cá se se lege!

„Ca credinti'a in Dumnedieu
„Pune sfintulu scutu alu seu
„Intre bine si 'ntre reu!“

Ear pe cându glasu-i totu cresce
Bolt'a sfinta 'lu insotiesce
C'unu resunetu, ce uimesce.

Si-ai zidirei porumbei
Freametu facu din clopotiei,
Cá unu sboru de angerei,

Ura'n ceruri se ridica!
Ceru 'n doua se despica,
Ploi de raze din elu pica,

Si, ferice, totu poporulu,
Dupa cum 'lu duce dorulu
Verde'n fatia-i viitorulu!

IV.

O! momentu de re'nviere!
Amintirea-i nu va piere
Cátu va sta crucea 'n putere!

Caci avut-a marturi mari
Vechii ctitori legendari,
Muntii, codrii de stejari.

Si betrânulu Argesiu, care
Duce-va asta serbare
Dintr'o zare 'n alta zare!

Fostamu inca si eu fati'a,
Si pe tarl'a cea marétia
Amu zaritu cinci umbre 'n viétia.

Un'a blându a cuvântatu:
„Négoe alu-meu barbatu,
„Fie Domnulu laudatu!

„Sfint'a nóstra Manastire,
„Si a nóstra pomenire
„Scóse sunt dela peire!

Alt'a dise cu oftare:
„O Manole mesteru mare,
„Adi e diu'a de scapare!

„Dupa vécuri de urgie,
„Amu esitu din temelie
„Eu, serman'a ta sotie,

„Si 'ncetatam de-a mai plânge,
„De-a mai dice: cruntu me frânge
„Zidulu teu, care me stringe!

„Adi in locu-mi spre 'ntarire
„Pentru falnic'a-ti zidire,
„O Regina cu iubire

„Pe altariu prinosu depune
„Cartea Sa de rugaciune
„Ce-o s'aduca dile bune.

„Tóta scrisa, zugravita,
„Si de mân'a Ei slavita,
„Cu minuni impodobita.

„Aiba traiu cá gândulu Seu!
„Eu cu pruncusiorulu meu
„Sboru in ceriu la Dumnedieu!“

Astfeliu umbrele sioptiau,
La poporu cu dragu priviau,
Ochii loru se 'nveseliau;

Apoi tainicu, cu sboru linu
Disparut-au in seninu
Cá unu visu, cá unu suspinu.

Iar in urma-le, in sóre,
A remasu stralucitóre
Lavr'a 'n veci neperitóre!

Inscripiunea reginei pusa la cartea cu 12 evangeliu.

Lucrat'am acésta carte cu cele douesprediece Evangeliu ale Patimiloru Domnului si Mantuitorulu Nostru Isusu Christosu pentru Sfint'a si Dumnedieesc'a Biserica a Episcopii Curtii de Argesiu, intru amintirea prea iubitei si singurei mele copile Maria, care in Joi'a Patimiloru a trecutulu la viati'a cea vecnica si la a careia capataiu am auditu cetinduse mângaitórele cuvinte ale Domnului.

In 27 Augustu (8 Septemvrie) 1886.

Castelulu Pelesulu.

Estrasu

din memorialulu subcomitetului dela Clusiu in causa propuneriloru domnului secretariu ministerialu Lad. Vaid'a.

Cá atari mijlóce a recomandatu dl Ladislau Vaid'a deschilinitu patru :

A. Manifestandune serbatoresce cea mai frumósa între virtuti, recunoscinti'a càtra barbatii mari si binefacatori mai distinsi ai natiunei romane, mai alesu pentru cei trecuti din viétia, ceea ce ar fi nu numai implinirea unei datorii sacre, ci totodata si unu vehiculu recunoscutu de potente spre impintenarea silintiei de colaborare la binele publicu si spre otelierea si potentiarea devotamentului si voiei de a sacrificá pentru inflorirea nationala. Cari aru fi inse modurile acestei manifestari? Modulu celu mai usitatu alu acesteia este :

1. Ridicarea de monumente ori statue cu incriptiuni corespundietóre memoriei si fapteloru nobili; spre ce o asociatiune sè se intrepuna, cá acolo unde se facura deja colecte pentru atari monumente, acelea càtu mai curèndu sè se si realisedie; se staruiésca la ocazioni bine-venite cá se faca colecte si pentru eternisarea memoriei celoralalti bine meritati barbati ai nostri; se indemne orasiere si districtele, cá ele insasi se onóre prin asemenea monumente pre cutare si cutare barbatu, care in viétia va fi conlucratu póte mai specialmente la bunastarea loru intelectualala si materjala; si pre urma, cá sè se póta mai curèndu mijloci ridicarea atároru monumente tuturoru barbatiloru nostri binemeritati se póte grija, cá acelea se fie simple, dara din pétra càtu de durabila si provediute cu inscriptiuni frumóse, onoratóre si insufletitóre; éra restulu baniloru de colecta in fie-care casu sè se capitalisedie intr'unu fondu de stipendie ori de premie, purtatoriu de numele onorandului barbatu, au sè se întórca spre cumpararea si infiintiarea unei gradine de pomaria si infiintiarea unei gradine de pomaritu, stuparitu, matasaritu, in locul nascerii si totu pre numele eternisandului binefacatoriu, si alte asemenea.

2. Unu altu modu de a ne aratá recunoscatori in forma si mai solemnna si mai estinsa ar fi, cá cu incuviintiarea si contielegerea ordinariateloru romane sè se celebredie pe fie-care anu si in aceeași di parastasu pentru toti acei repausati romani antese mnani, cari se distinsera prin intemeierea ori ajutorarea mai insemnata a instituteloru nóstre de invetiamentu, prin fundarea de stipendie scolastice, prin scrieri comunu folositóre, si preste totu prin ridicarea bunei stari materiali si morali a poporului nostru. Ce nespusu de multu ar folosí o atare serbatóre pia religiósa, nationala si in alte privintie, anumitu in privinti'a estirparei frecariloru confesionali dintre fratii de o mama si de unu sânge!!

3. Diariere nóstre din Transilvani'a si Ungari'a in totu anulu si in un'a si aceeași di se reinpróspete

faptele si se reamintésca numele aceloru binefacatori prin câte unu articlu insufletitoriu.

4. In adunările generale ale asociatiuniloru culturali romane din Transilvani'a si Ungari'a sè se rostésca in fie-care anu câte un'a panegirica petrundietóre a tuturoru barbatiloru distinsi, a mai multoru de odata, au numai a unui sau altuia in ordine.

5. Asociatiunile se compuna câte o asia numita carte de auru, in care se inscrie si la fie-care adunare se citésca serbatoresce numele si faptele ataroru barbati bine meritati, fie trecuti din viétia, fie aflatori inca in viétia, cari prin faptele generóse de natur'a celoru de mai susu 'si càstigara titlu de dreptu la recunoscinti'a posteritatii.

6. Din anu in anu sè se tiparésca si alature la fói'a titularia a diariului asociatiunei respective câte unu portretu alu unui sau altuia din desu laudatii barbati, firesce insoçitu de o biografia petrundietóre.

7. Din motivulu cá se'si póta procurá aceste portrete si acei ce nu au „Fói'a Asociatiunei“ si asia cunóscerea si pretiuirea barbatiloru nostri binefacatori sè se latiésca din ce in ce mai multu, disele portrete sè se tiparésca cu un'a câte unu numeru mai insemnatu pe spezele asociatiunei, sub portretu scriinduse pre scurtu si in stilu populariu, cá prin ce fapte 'si càstigase cutare merite pentru patri'a si natiunea romana. In fine

8. Pentru cei ce facura natiunei si bisericei binefaceri si donatiuni mai puçinu insemnate si asia dicèndu de unu interesu mai multu localu, inca se fie la fie-care biserica spre documentarea onórei si recunoscintiei càtra atari daruitori unu protocolu frumosu, in care sè se inscrie numele si faptele daruitoriloru celoru repausati si celoru inca in viétia; pentru cei repausati sè se faca intr'una di anumita rugatiuni solemne, éra bine facatorii, cari mai traiescu, asemenea sè se impartasiésca cu acea ocaziune in laude meritate*).

B. Afara de lucrurile susu memorate a aratatu cu motive ponderóse dl Vaid'a si aceea necesitate suprema, cá se ne provedemu scólele satesci si gimnasiere cu carti mai corespundietóre si carti de lectura ilustrate, cari ar face impresiune indoita in copilasi, ba si in parintii loru, acestia s'ar atrage càtra scóla si carte, s'ar destepta in ei o interesare mai viua pentru invetiatura, gustulu de cititu s'ar straplanta si preste pragulu scólei, prin istoriére morali, cumu si de cele luate din trecutulu natiunei si patriei, s'ar nobilitá inim'a atároru cetitori juni cá si betrâni si s'ar plantá intr'insa inclinari spre totu ce e bunu, moralu, nationalu si patrioticu. Deci onorabil'a Asociatiune se binevoiésca a se ingrigí, cá prin escriere de premie si pre alte cali sè se mijlocésca

*) Aici memoramu cu viua placere si multumire, cumcá Escelenti'a sa Dl metropolitu Vancea impreuna cu prea venerabilu Consistoriu metropolitanu din Blasiu dejá sub Nr. Consistoriului 495: 1873 a ordinaru prin unu circulariu punerea in viétia a propuneriloru dlui Vaid'a recomandate in punctulu 8.

compunerea atatoru cărți după modelele altorua națiuni civilizate și conformu cerințelor noastre.

C. Nu mai puțin se îngrijesca onorata Asociațiune, că de atari lecturare ilustrate se nu duca lipsa nice junimea noastră gimnasiala.

D. Dacă memoratele lecturi ilustrate și alte cărți religioase-morali și naționali sunt urgente pentru tinerimea și poporul nostru, cum și pentru junimea gimnasiala, apoi lipsa lor pentru seculu frumosu alu nostru e ardietore. La noi până acumu se porța pușina sau mai nice o grija că s. semtiu alu iubirei de națiune și patria să se implante in inimile fragedelor floricele ale romanimeii; și cu toate acestea lumea intrăga recunoșce enorm'a influența a mamelor la prim'a educațiune a pruncilor și inriurint'a sexului frumosu asup'a ținutei barbatilor, așa cătu nobilele virtuți patriotice naționali numai la acele ginti le gasimu in florindu, unde femeile inca sunt insufletite de ferbintea iubire cătra națiune și de patriotismu.

Pré Onorata adunare generala!

Nu ajuta a nega și ascunde faptul, că noi romanii ciscarpătini in timpul presinte semenamu mai multu a stagna, decâtu a propasi pe cale culturala. Era bub'a reului in prim'a linia ne zace in noi insine; in pușinulu zelu, că se nu dicemu in multulu indiferentismu, ce arata cea mai mare parte din romanii nostrii mai inteligenti și mai cu stare; ba, ce e mai durerosu, cea mai mare parte chiar* și din junimea noastră studiōsa, ce se cresce altcum cu stipendie și ajutorele storse din crunta sudore a sermaneii noastre națiuni. Nu e mirare, cându ea nu cunoșce, necum istoria și trecutul nostru mai departatu, dara nice chiar luptele de eri, de alaltaeri ale barbatilor nostri providentiali; acele lupte pline de abnegatiune și sacrificie, caroru avemu de a multami trecerea noastră din mōrtea de mai nainte la viēti'a actuala. Necunoscēndu istoria nationala și barbati ei faptuitori, firesce că apoi nu'i scī nice pretiu și stimă, și vai de o națiune, ce nu'i stimēdia pe barbati sei distinsi!

Cum dara și prin ce mijlōce să se indrepte asta stare deplorabila, să se stirpedie reulu atātu de perniciosu alu nepasarei? Cu adevratu mai eficaci medie in jurstarile noastre presenti n'amu scī că cele pmemorate, pe cari indrasnimu dreptu aceea ale recomandā de nou celei mai caldure imbratiosiari din partea On. adunari generali.

Mai avemu pré Onorata adunare generala se amințimu, cumcā dl. Ladislau Vaid'a in partea a trei'a a memoratei sale disertatiuni, a facutu nesce propuneri privitore specialmente la imbunatatirea sōrtei materiale a poporului nostru.

Dintre aceste, tragemu atentiunea pré Onoratei adunari generale deschilinitu la aceea motiune, ce tracta și privesce interesulu poporatiunei muntene, in deosebi alu acelei din muntii apuseni (propunere in scopu și idea aproape identica cu cea facuta totu prin desu lau-

datulu domnu comembru L. Vaid'a in Maiu a. c. in comitetulu și in senatulu scol. din comitatulu Costognei, carea se tipari in „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 45, 46, și si mai esactu in „Magyar Polgár“ Nr. 154, 874).

Precumu este cunoscutu de obsce, isvorulu principale alu veniturilor partiei celei mai insemnate a locuitorilor munteni a fostu prasirea vitelor, oieritul și negociulu cu lemne, șindile, grindii, scânduri, vase și carbuni etc., căci in locurile acele reci și neroditore din mosiutiile lor abea potu produce atate bucate inca și in anii fertili, că se le ajunga pe vr'o câteva luni, era in partea cea mai mare a anului sunt siliti a se nutri cu bucate cumparate.

Ei după stergerea iobagiei, in usulu lemnaritului și pasiunaritului de până atunci fura restrinsi, și tacs'a cea forte mica solvita in unele sate pentru lemnele in-trebuintiate de negociu, s'a ridicatu după 1848 totu mai in susu și mai in susu, din care cauza e lucru naturalu cumcā au suferitu mare scurtare in modulu lor de căstigu așa, că acum o mare parte a muntenilor apasata de saracia abia mai pōte vegetā de pre o di pe alt'a. Starea locuitorilor in unele comune e cu atāt'a mai deplorabila și critica, fiindu-cā de unu timpu incōce din padurile alodiale, de unde s'au pututu cumparā lemne de negociu, acum s'a opritu vendiarea, cătu acum bietii omeni nice pentru bani nu'i potu procurā lemne spre negociatoria, era pe hotarulu a câteva comune padurile suntu dejā mai de totu devastate, așa incātu mai cā nu este atare lemn de felu.

Intrē aceste impregiurari accentuate este evidente, că dupăce mai au desecātu isvōrele așa dicēndu cele mai insemnate de căstigu de până acumu, poporul din di in di se cufunda in o saracia nesuportabila, și se pōte prevedea cā in restimpu de 50—60 de ani astfelu de ținuturi voru deveni in mare parte sterpitate de locuitori, dacă populatiunea nu se va ingrigi de timpuriu de alte isvōre de căstigu, prin care se mai pōta spori veniturile forte indestulitore și nesigure de până acumu.

Din acestu punctu de vedere propunerea dlui Lad. Vaid'a țintēdia acolo, că pré onorata Asociațiune se imbratiosiēdie cu tota caldur'a cestiunea asecurarei veniturilor locuitorilor munteni și se faca toate ce-i stau in putere spre mantierea de perire a acelu bietu poporu: și fiindu cā poterile și mijlōcele singuru ale Asociațiunei noastre nu suntu de ajunsu spre efectuarea unui lucru atātu de momentosu: Deci se recurga Pré Onorata adunare generala pentru ajutoriu și la inaltulu ministeriu reg. ung., că și inaltu același se binevoiēasca a face dispușetiuni necesare spre ajungerea scopului susu indegetatu.

Cā astfelu de dispușetiuni necesare recomanda dl. Vaid'a de es. esmiterea pre spesele statului a unoru tehnici esperti spre cercetarea geologica a ținuturilor respective muntene, cā ațeca ore se pōte aflā pe acolo marmora, granitu, albastru, carbuni de pētra, pētra de mōra s. a. sau atari felu de lutu, care ar pōtea servi pentru locuitorii ținuturilor muntene de materialu la nouē ramuri de industria?

Poporul, atatu prin organele politice si bisericesci, catu si prin membrii Asociatiunei noastre ar trebui facutu atentu la acelu periclu care'lu amenintia cu perirea totala, daca nu se va sili a invetia unele atari meserii, prin ajutoriulu caroru potu trage castigu din lemne si din alte materiale crude aflate pe hotarulu comunei loru, spre exemplu sculptare din lemnu si de petra, mesaritu, rotaritu si alte asemeni ca in tinuturi muntose din tierile europene mai civilizate.

Invetiarea aieptatoru rami de industria ar fi se se mijlocesca intr'o scola industrialia infintienda baremu cu timpu undeva in mijloculu muntiloru apuseni, — apoi prin invitarea a cate un'a familie de atari industriari din tierile streine, prin tramitarea de invetiacei stipendiati la atari meserii, si preste totu impintenandu inca si prin premie se ajute pre baietii mai miseri, ca se imbratiosiedie cu totu adinsulu carier'a majestrielor. Avemu ore lipsa Pre Onorata adunare generala se mai intonamu scopositatea atatoru proiecte, si fericitorele rezultate, ce ar produce punerea loru in lucrare?

Dupace amu insiratu in estrasu scurtu propunerile Dlui Lad. Vaid'a, membrii subsemnatulu comitetu cercuale nu putemu se nu insistamu cu umilita rogare, ca Pre Onorat'a adunare generala se binevoiesca a insarcina de nou M. On. Comitetu centrale alu Asociatiunei, ca cestionatele propuneri, deja in unanimitate acceptate de adunarea generala celebrata in Gherla, in catu e posibilu inca in anulu curente se se puna in lucrare si vietia, tocm'a dupa sensulu si modulu doritu de propunatoriu, ce mai detaiatu se pote ceti din Nr. 15, 16, 17, si 18 alu „Transilvaniei“ din anulu 1870.

Din siedinti'a comitetulu despartimentulu X tinuta in Iuniu a. c. Clusiu in 17 Iunie 1874.

Directorulu despart.	Actuariulu despart.
Dr. <i>Gregoriu Szilasi</i> m. p.,	Dr. <i>Aureliu Isacu</i> m. p.,
prof. de universitate.	vice-not. comit.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 308/1887.

Procesu verbale

alu comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, luatu in siedinti'a dela 16 Iunie st. n. 1887.

Presiedinte: Iacobu Bologa, vice-presiedinte. Membrii presenti: Dr. Il. Puscariu, Z. Boiu, Const. Stezariu, E. Macellariu, I. Russu, G. Baritiu.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 79. Directiunea scolei civile de fete in Sibiu prin adres'a de dto 14 Iunie a. c. Nr. 161 arata, ca in urm'a

unoru impregiurari neatarnatore de scola, corpulu invetiatorescu s'a vediutu necesitatu a schimba terminulu esamenelor si a'lu stramuta pe Sambata in 25 Iunie n. a. c. astfel ca esamenele din obiectele ficsate pentru diu'a de Luni in 27 Iunie se se tina Sambata in 25 Iunie, cu schimbarea, ca dupa prandiu, in loculu examenulu din limb'a franceza, music'a vocala si instrumentala, se se incopcie de celelalte premergatore, examenulu din limb'a maghiara pentru tote clasele scolei civile, remanendu pentru examenulu din limb'a franceza, music'a vocala si instrumentala timpul de Luni in 27 Iunie dupa prandiu, ear incheerea anulu se se muta pe diu'a de 28 Iunie, si cere, ca comitetulu se aprabe acesta modificare. (Ex. Nr. 305/1887).

— Modificarea propusa cu privire la programulu esamenelor publice cu elevele din scol'a civila de fete a asociatiunei in Sibiu se apraba.

Nr. 80. Directiunea despartimentulu IV (Sebesiu) alu asociatiunei transilvane prin adres'a de dto 14 Iunie a. c. Nr. 5, arata, ca in protocolulu despre adunarea generala a despartimentulu tinuta in Pianulu inferioru la 20 Noembrie anulu trecut asternutu aici la 20 Martie a. c. s'a indtsu din erore dl. Dr. Ioanu Mihu din Orestie in loculu dlui Ioanu Oncescu din Reheu intre membrii comitetulu despartimentulu si cere, ca acesta se se tee la cunoscintia, si se se indrepte conformu starei factice. (Ex. Nr. 304/1887).

— Conclulusu comitetulu Asociatiunei transilvane de dto 8 Aprilie a. c. Nr. 251 Nr. 48, prin care se apraba alegerea noului comitetu alu despartimentulu IV (Sebesiu) se modifica in sensulu cererei de dto 14 Iunie a. c. Nr. 5 a directiunei numitului despartimentu.

Nr. 81. La propunerea secretariulu II comitetulu decide:

— Se se insarcinedie directiunea despartimentulu IV. (Sebesiu) a raspunde fara amânare la adres'a comitetulu de dto 8 Aprilie a. c. N. 145.

Nr. 82. Dl. G. Baritiu prim-secretariulu Asociatiunei, prin adres'a de dto 16 Iunie n. a. c. da informatiuni interesante si instructive despre intocmirea si prevederea scolei superioare de fete si a preparandiei de statu de fete din Cluju in scopulu orientarei nostre cu privire la scol'a civila de fete a Asociatiunei, presentandu si programele esamenelor publice pro anulu 1886/7 cu elevele numiteloru scole. (Ex. Nr. 307/1887).

— Se ia cu multiamita spre sciintia acestu raportu, er programele presentate de dlu raportoru dimpreuna cu o copie a adresei sale se transpunu directiunei scolei civile de fete a Asociatiunei spre folosire.

Nr. 83. Dela siedinti'a premergatore au incursu la comitetu urmatorele tacse:

a) dela Domnii Voda Andreiu in Ormenisiu tacs'a pro 1887 5 fl.; Stefanu Crisianu in Teusiu pro 1887 5 fl.; Ioanu Stane'a in Vintiulu de josu pro 1887 5 fl.; Ioanu Medrea din Vintiulu de josu pro 1887 5 fl.; Petru Rosc'a in Fuzes-Sanpetru pro 1887 5 fl.;

b) dela Dl Stefanu Moldovanu prepositu in Lugosiu a incursu sum'a de 10 fl.

— Spre sciintia.

Nr. 84. Dl Ioanu Dragosiu cand. de avocat in Satmariu donedia prin mijlocirea dlui Dr. R. Rose'a, redactoru in Sibiu, pe sem'a bibliotecei Asociatiunei 9 brosiure din opulu Szabadsagharczunik de Iakab Elek si 18 brosiuri din opulu Magyarorszag függetlenségi harcza de Gelich Richard.

— Cu multiamire spre sciintia.

Sibiu d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
Vice-pres.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbale se increde dloru Dr. Il. Puscariu, Z. Boiu, G. Baritiu.

S'a cetitu si autenticatu.

Sibiu, in 18 Iuniu 1887.

Dr. Il. Puscariu m. p. Z. Bolu m. p. G. Baritiu m. p.

Scól'a superióra de fetitie din Sibiu.

(Continuare din Nr. 11—12)

Transportu din Nr. 11—12: 7798 fl. 38 cr., 200 fl. in obligatiuni, 932 fl. 43 cr. in libelu de depuneri.

A mai incursu pentru scól'a de fete prin colect'a facuta de Dómn'a Adelin'a Olténu in Craiov'a, Románi'a, dela Societatea Carpatii 50 lei; capitanu Lamotescu 20 lei; directoru la banc'a nationala Cornetti 10 lei; Tassianu, colonelu 10 lei; o romana 1 leu; Ioanu Papu, proprietariu 5 lei; Grigorie Ioanu Cernatiescu, proprietariu 5 lei; A. de Lapommeray 1 leu; Ecaterin'a Munténu 1 leu; Zoe Bunescu 1 leu; Cecil'a Samitca 1 leu; Zenovi'a E Vergatti 5 lei; Elefter'a Demetrescu 1 leu; Elen'a M. Ghorghiu 2 lei; Elis'a Demetrianu 2 lei; Natali'a Culceru 2 lei; Mirra 1 leu; Mari'a Ionescu 2 lei; unu bunu romanu 5 lei; toti din Craiov'a, D. Bobicescu, preotu in Bobicesci 10 lei; si unu anonimu din Bobicesci 2 lei; cu totu 137 lei; care schimbati in val. aust. facu 59 fl. 04 cr.

Sum'a totala 7857 fl. 42 cr.; in obligatiuni 200 fl.; in libele de depuneri 932 fl. 43 cr.

Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Avisu.

Pentru primirea óspetiloru si preste totu prevederea arangiametului cu ocaziunea adunarei generale a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, ce se va tine aici in Sibiu la 16/28 Augustu a. c., s'a constituitu unu comitetu arangiatoriu de 40 de membri.

Pe candu ne luamu voia a aduce acésta la cuno-scinti'a P. T. publicu spre orientare, totu odata ne vedemu indemnat'i a rugá pe P. T. publicu inca de pe acum, cá conformu dispositiuniloru ulterióre, ce se voru luá din partea comitetului in acésta privintia se nu intárdeie la

timpulu seu a ne respunde promptu cá astfelia se putemu fi in placuta positiune a satisfacé pe deplinu justeloru pretensiuni de buna primire.

Epistolele si preste totu esibitele menite pentru comitetulu arangiatoriu sunt a se adresa Dlui presiedinte alu comitetului Dr. Ioan Mog'a, medicu in Sibiu.

Din siedinti'a comitetului arangiatoriu, tinuta in Sibiu la 6/18 Iuniu, 1887.

Dr. Ioan Mog'a,
presiedinte.

Dr. Remus Rose'a,
secretariu.

Bibliografie.

La librariile W. Krafft in Sibiu si Nic. I. Ciurcu in Brasiovu (totodata cá editoru) se afla:

— Abecedaru s'au antai'a carte de cetire pentru copiii si copilele din anulu 1-iu de scóla intoemitu de mai multi prietini ai scólei. Pretiulu 20 cr. Brasiovu. Editur'a libreriei Nicolae I. Ciurcu 1887.

— Articululu de lege XX din anulu 1887 despre regularea afaceriloru pupulare si curatorale (intratu in vigore la 15 Ianuariu 1878) si Ordinatiunea ministeriului de justitie din 20 Aprilie 1878 Nr. 8476. Din tóte dispositiunile aceste'i legi si ordinatiuni, — de a caroru cunoscintia au trebuintia: parintii fatia cu copii, tutorii fatia cu pupillii, curatorii fatia cu curandii loru si cu averea acestora; asemene tutorii si notarii comunali, precum si oficiile comunale fatia cu agendele, ce le impune acésta lege — s'a elaboratu unu Estrasu aprópe completu si practic in traducere romana de Ioane Cretiu. Pretiulu 25 cr. Sibiu in Decembre 1878. Tipariulu lui Iosifu Drotleff & Comp.

— Legea comunala séu articlii de lege XVIII: 1871 si V: 1876. Esplicati de Iosifu Popu, jude regescu cercualu si membrulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. Brasiovu. Tipariulu si editur'a lui Römer & Kamner 1881.

Se mai afla de vendiare si se potu avea prin librari'a Wilh. Krafft in Sibiu cu pretiuri fixe:

— Georgie Lazaru si scól'a romana memoriu de P. Poenariu si G. Sion membrii ai academiei. Bucuresci 1871 40 cr.

— Memorialulu reprezentantiloru alegatoriloru romani adunati la Sibiu in a. 1881 publicatu in patru limbi, pretiulu in fiacare limba scadiutu la 80 cr. (2 lei n.).

— Actele conferintiei electorale a reprezentantiloru alegatoriloru romani, tinuta in Iuniu 1884. 50 cr.

— Raportulu lui Avramu Iancu despre faptele bellice din a. 1848/9. 40 cr. v. a.

— Raporturile prefectiloru Simionu Balintu si I. Axenté Severu din anulu 1884/9. Pretiulu 40 cr.

— Istori'a regimentului II granitariu romanescu din Transilvani'a de G. B. 40 cr. v. a.

— Dictionariu nguurescu-romanescu de G. Baritiu, 41 cóle tiparite. 3 fl. v. a.